

Prof. Dr. Salahattin Polat ile Hayatı ve Akademik Geçmişi Üzerine

Prof. Dr. İbrahim HATİBOĞLU*

İbrahim Hatiboğlu:** E'ûzübillâhimine's-şeytâni'r-racîm. Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Çok Muhterem Hocam; öncelikle selâm ve hürmetlerimi arz ederek başlamak istiyorum. Ayrıca *Hadis Tetkikleri Dergisi* adına, bizi kırmayıp mülâkât yapma talebimizi kabul ettiğiniz için müteşekkirimiz. Ömrünün kırk yılını ilme ve hadise hizmete tahsis etmiş bir kişi olarak sizinle yapacağımız bu sohbetin, öncelikle kendim ve elbette hadis ve sünnet konusuna ilgi duyan herkes için verimli ve bereketli olmasını yüce Rabbimizden niyaz ediyorum. Hocam, uygun görürseniz eğer, öncelikle hadis düşünce arka plânınızı ortaya koyması açısından, ilk yıllardan başlamak üzere, bugünkü noktaya gelmenizde önem arz ettiğini düşündüğünüz hayatınızın dönüm noktalarına temas ederek başlayabilir miyiz?

Salahattin Polat:*** Estağfirullah. Bendenizin ilahiyat yönelişim öncelikle ailemizdeki kültüre dayanıyor. 1954 Kastamonu, Tosya doğumluyum. Üçü erkek ikisi kız beş kardeşiz, ben ilk çocuğum. Tosya'da ilk ve ortaokul yıllarımda annemin babası olan dedemin benim şahsiyetimin teşekkülünde çok

** Bu mülâkât İbrahim Hatiboğlu tarafından Prof. Dr. Salahattin Polat'ın Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi'ndeki (Kayseri) çalışma odasında 09.10.2009 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Mülâkâtın ilk kısmı bu sayımızda, devamı da *HTD*, X (1), 2012'de yayımlanacaktır.

*** 1954 yılında Tosya, Kastamonu'da doğdu. Tosya'da Sakarya İlkokulu'nu bitirdikten sonra Ortaöğretimini Kastamonu İmam Hatip Lisesi (1971) ve Haydarpaşa Lisesi'nde (1972) tamamladı. Ardından İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nü (1976) bitirdikten sonra Erzurum'da Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nden *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri* başlıklı tezi ile doktor unvanını aldı (1981). Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nde 1977 yılında başladığı öğretim üyeliği sürecinde sırasıyla yardımcı doçent (1982), doçent (1987) ve profesör (1992) oldu. Halen aynı üniversitede İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı başkanı olarak görevini sürdüren hocamız dört çocuk babası olup Arapça, Farsça ve İngilizce bilmektedir.

etkisi olmuştur. Rüştiye'yi çok iyi bir dereceyle bitirmiş. Okumayı çok istemesine rağmen babası dışarıya gitmesine razı olmamış. Birinci Cihan harbinde nişanlı iken askere alınmış yazıcı olarak sekiz sene askerlik yapmış. Kendisi Osmanlıca yazar ve okurdu. Latin harfleriyle yazamaz, Türkçe olarak yazması gerekenleri kendisinin eskimez yazı dediği Arapça harflerle yazardı. Rüşdiyede nasıl bir eğitim veriyorlarsa Osmanlıcadaki Arapça ve Farsça kelimelerin anlamını çok iyi bilirdi. Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Marifetname*'sinin tamamını okumuştur. O kitap daha sonra bana intikal etti. Yine çok köklü matematik öğretmişler. Okulda bana verilen matematik ödevlerinde çözemediğim problemleri çözerdi. Böyle ilginç birikime sahip birisiydi. Bence bu eğitim geleneği eğitimcilerce incelenmesi gereken bir konudur. Aynı zamanda hâfız. Evde ve dükkânında ne zaman fırsat bulsa Kur'an okurdu. Nakşî tarikatına mensupmuş, bunu vefatından sonra annemden öğrendim. Bu tarikatta zikir hafi olduğundan vazifelerini gizlice yapabilmış. Sağlığında bunu gizledi. Sanıyorum özellikle Menemen olaylarının bu tarikatla ilişkilendirilmesi sebebiyle yaşanan baskılar bu şekilde davranmasında etkili oldu.

Sonra dokumacılık öğrenmiş. Bizim memlekette dokumacılara mutaf derler. Mutaflar arastasında bir dükkânı vardı. Burada kıldan dokunmuş çuval satardı. Bu dükkân bir ekmek kapısı olmaktan ziyade ağırlıklı olarak eş-dostla bir buluşma yeri gibi işlev görürdü. Dedemin asıl geliri bir kısmı ailesinden miras kalan, bir kısmını da kendinin satın aldığı ve ortakçılara verdiği toplamı yirmi otuz dönümü geçmeyen birkaç pirinç ve buğday tarlasından geliyordu. Bunların geliri de bir aileyi kıt kanaat geçindirecek kadardı. Dedemin dükkânına okul dönüşü mümkün olduğunca uğramaya çalışırdım. Bana çok düşküdü. Üç çocuğu olmuş hepsi de kız, diğer iki kız, yani teyzelerim Ankara'da yaşıyorlardı, ben memleketteki ilk ve tek torunuydum. Yanına sık uğramazsam çok üzülüğünü hissederdim. Dükkânında bana o günlerde çok meşhur olan Sönmez Takvimi'nin yaprakları arkasındaki kısımları okuturdu. Sönmez Takvimi o günlerde çok önemli bir misyonu yerine getiriyordu. Çünkü o günlerde bir Anadolu kasabasında Latin harfleriyle yazılmış dinî yayın bulmak çok zordu. Sönmez takvimi bir mektep gibiydi. O takvim yapraklarına içindakilere hürmeten büyük itibar gösterirdi. Onları atmaz biriktirir ve saklardı. Birkaç gün uğrayamazsam Takvimin bana okutmadığı yapraklarını ayrı bir yere koyar, geldiğimde bana okutur, kendisi dinler ve yer yer devreye girerek önemli mesajlar verirdi. Orada hayatı anlatılan büyük İslâm âlimlerine özendirir, senin de ismin buralara yazılmalı derdi, böyle ağır sorumluluklar yüklerdi bize. Düşünebiliyor musunuz bu nasıl bir vizyondur? Mahrumiyetler içinde kuş konmaz kervan geçmez kapalı bir hayat yaşayan bir Anadolu kasabasında yaşayan bir çuval satıcısının torununa yüklediği misyona bakar mısınız? Belki de kendi hayalleriydi bize aktarmak istediği. Bendeniz de çocuklarımızı büyük ideal adamları olarak yetiştirmeliyiz diye düşünüyorum.

Hatiboğlu: Bu durumda, dedeniz tabi olarak bütün umutlarını toruna bağlamış demek ki.

Polat: Evet, bütün beklentiler torunda. Bu sebeple de bize büyük idealler aşılandı.

Babamın babasının da ilk torunuydum. O Rahmetli de anne tarafından dedem gibi dokumacıydı ama o işi yapmazdı. Dükkânı yoktu. O da birkaç tarlasının geliriyle geçinirdi. Çarşıya indiğinde daha çok yaşlıların gittiği kahvede arkadaşlarıyla beraber olurdu. Babası kendisi çok küçük yaşlardayken seferberlikte şehit olmuş, yetim olarak büyümüş, okula gidememiş. Ahilik geleneğinden gelmiş ârif bir dokuma ustası dedeme sahip çıkmış ve sanat öğretirken bir yandan da onu kadim bilgeliğimizin sözlü kültürüyle donatmış. Sık sık ustasından özdeyişler, temsiller, şiirler, hikâyeler aktarırdı. O günlerde bu eşsiz sözlü geleneğin kaybolması gibi bir şeyin farkında olmadığımдан söylediklerini çok dikkatli dinlememle birlikte kayda geçirme gibi bir şey hiç aklıma gelmedi. Ama şu an en çok hayıflandığım şeylerden birisidir bu. Ne yazık ki ümmîlere derin bir bilgelik kazandıran o sözlü kültür, Türkiye'nin o günlerindeki dağdağaları içerisinde kıymeti bilinmeden temsilcileriyle birlikte yok olup gitti. Bu dedem de her akşam okuldan geldiğimde okulda neler olup bittiğini anlattırır ve sınıfın birincisi olmam için teşvik ederdi. Aynı şekilde, babam da okumaya çok meraklı bir kimse idi. İlkokul mezunu, mesleği terzi, ancak terzi-lik yapmak yerine ticaretle meşguldü. Ama dinimizi, kültürümüzü, tarihimizi öğrenmeye çok meraklı idi, okuduğu kitaplardan sürekli notlar tutar, âyet, hadis, şiir gibi önemli şeyleri ezberlerdi. İlkokulu bitirdiğimde ne ilçemizde ne de ilimizde İmam Hatip Okulu vardı. Ben o yüzden ortaokula başladım. Daha sonra Kastamonu'ya İmam Hatip Okulu açıldı. Ben ortaokul ikinci sınıftan üçe geçmiş iken, Kastamonu İmam Hatip Okulu'nun ikinci sınıfına nakil yoluyla bir sene kaybederek kaydoldum. Okulumuzun müdürü de rahmetli Müctebâ Uğur Bey idi.

Hatiboğlu: Şu halde, kendisi de daha sonra Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde hadis kürsüsü öğretim üyeliğine atanacak olan Müctebâ Hoca'mız vasıtası ile hadis ilmi ile ilk karşılaşma gerçekleşmiş oluyor.

Polat: Evet, öyle olduğunu daha sonra anlayacağız. İlimle ve hadisle buluştuğumuz ilk kavşak İmam Hatip Okulu ve Müctebâ Hocamız oldu; kader bizi onunla buluşturdu. Onun desteği ve arkadaşlarımla yardımıyla geçmiş bir yılın telafisini yaptım. Tabi kuruluş yılları, çok mahrumiyetler yaşadık, rahmetli Müctebâ hoca çok fedakâr çalıştı.

Hatiboğlu: Hocam, bu bir yıl kaybı göze almanızı sağlayan neydi? Meselâ, ben de 1983 yılında Ankara'da Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nde birinci sınıfı bitirip ikiye geçmişken hazırlık sınıfını okumayı ve iki yıl kaybetmeyi de

göze alarak Marmara İlahiyat Fakültesi'ne gitmeye karar vermiştim. Özellikle Anadolu'da sene kaybetmenin çok önemsendiği bir ortamda böyle bir karar vermek çok kolay olmasa gerek.

Polat: Öyle, ama bu benim o yıllardaki bilinçli bir tercihim değildi. Çevremde tanıdığın imam Hatip okullu da pek yoktu. İmam Hatip Okullarının n tür bir okul olduğunu da bilmiyordum. Ortaokulda da başarılı bir talebeydim. Ortaokulu bırakıp imam Hatip okuluna gitmemde biraz da babamın yarı teşviki yarı zorlaması etkili oldu. Çünkü benim ortaokuldan ayrılıp İmam Hatip'e geçmeme ailem, bazı yakın akrabalarım, üzerimde etkili olan babamın büyükleri çok karşı çıktılar. Meselâ çok başarılı bir iş adamı olan rahmetli büyük dayım vardı. Babaannemin kardeşi. Çok zeki, uzak görüşlü, ufku geniş, müteşebbis ve yeniliklere açık bir kişiliğe sahipti. Tosya'ya bütün icatları, gelişmeleri, teknolojileri getiren adam oydu. Memlekette evine ve dükkânına telefon bağlatan ilk kişiydi. Fotoğrafçılığı memlekete ilk getiren oydu. O yüzden memlekette o ailenin lakabı "resimciler" olarak anılır. Sinemayı da o getirmişti. Şehir kulübü üyesiydi. Orada bürokratlarla ve şehrin eşrafiyla şehrin idaresine ve geleceğine de yön verirdi. Erkek çocuklarından bir tanesini de Kastamonu lisesinde yatılı okutmuştu. O vakitler Tosya şartlarında olağan üstü bir şey çocuğunu Kastamonu Lisesi'nde yatılı okutmak. Hatırladığım kadarıyla o yıllarda bizim ilçeden Kastamonu Lisesi'nde okuyan birkaç kişiden biriymiş oğlu. Adam tüccar, oğlunu memur yapmayacak, yanında beraber iş yapacaklar ama yine de zor şartlarda okutuyor. Yani bizim memlekete sığmayan, fazla gelen bir adamdı. Onun da torunları yaşamamış. Bir nevi onun da ilk torunu gibiyim ben. Bana küçük yeğeni gibi değil torunu gibi davranırdı. Dolayısıyla onun da benim üzerimde idealleri vardı. Benim okullardaki başarımla çok mutlu oluyor benim üzerimde hesaplar yapıyor, mühendis olacak, doktor olacak, bilim adamı olacak diye konuşuyordu. Tabiatıyla babamın beni İmam Hatip Okuluna gönderme kararını duyunca şiddetle karşı çıktı, oraya gidip imam mı olacak diyordu. Engellemek için elinden ne geldiyse yaptı. Tabi ben henüz çocuğum; olup bitenleri tam değerlendiremiyorum. Sonunda, babam onu, beni ve ailenin diğer büyüklerini, İmam Hatip okuyunca her mesleğe geçilebilecek diye ikna etti.

Tabi ben İmam Hatip'e geçtikten sonra ilk yılı okumadığımdan, özellikle Arapça dersindeki açığı telafi noktasında ciddi sıkıntı yaşadım. Birinci sınıfta bütün fiil çekimlerini öğrenmişler ben hiçbir şey bilmiyorum. Müctebâ Bey beni yazın birinci sınıf Arapçasını kendi kendime öğrenmem şartıyla ikinci sınıfa kaydetmişti. Okul başladığında beni imtihan edeceğini söylemişti. Arkadaşlardan bir ikisinin defterini alıp çalıştım ama önceleri pek bir şey anlamadım defterlerden. Defterler bana bir şey söylemiyordu. Sağ olsun orada bize eski usul Arapça okumuş bir amcamız yardımcı oldu ve defterlerin dilini çözdük. Rahmetli Müctebâ hoca ikinci sınıfta yine Arapça dersimize girdi ve beni

destekledi çok teşvik edici oldu. Kısa sürede o açığı kapattım ve sınıfta sıvırdım. İmam Hatip'i çok sevdim. Oradaki ilk hocalarımız İstanbul ve Konya Yüksek İslâm Enstitüleri'nin erken dönem mezunlarıydı. Çok iyi yetişmiş, idealist, fedakâr ve cefakâr insanlardı. İşlerini ibadet gibi yaparlardı. Bizim üzerimize titrerlerdi, çocukları gibi severlerdi. Sonraki yıllarda çoğundan derslere girerken çok yoğun hazırlıklar yaptıklarını kendilerinden ve arkadaşlarından işittim. Sürekli bize ilim aşkı aşılamaaya çalışıyorlardı. Bizim ilim yoluna girmemizde çok önemli rolleri oldu. Allah bütün hocalarımdan irtihal edenleri rahmetine gark etsin hayattakilere sıhhat ve âfiyet versin.

Hatiboğlu: Bizim şimdi kıdemli hocalarımız dediğimiz kişilerin yetiştirdiği ilk nesil mezunlar muhtemelen.

Polat: Evet aynen öyle. Bu hocaların hepsi Arapça alt yapısı, İslâmî ilimlere dair birikimi oldukça iyi olan çok idealist kişilerdi. Bizimle çok yakından ilgilendirler, sürekli ilme teşvik ederler, önümüze büyük hedefler koyarlardı. Müctebâ Bey'in, hem hocalarımızı hem Kastamonuluları hem de öğrencileri motive etmesinin, okulumuzun eğitim kalitesinin yükselmesinde çok önemli rolü olduğu kanaatindeyim. O yıllarda okullarımıza devlet tahsisatları çok yetersizdi. Yakacak parası bile son derece yetersizdi. Okulun ihtiyaçlarının çoğu okul derneklerince karşılanırdı. Bütün bu imkânsızlıkların içinde eğitimin devam etmesinin yükü Müctebâ Bey'in omuzlarındaydı. Okul onun her şeyiydi. Okulumuz yatılıydı. Geceleri gelip yatakhaneleri kontrol ederdi. Büyük zorluklara katlandı, fedakârlıkla çalıştı. Meselâ çok iyi hatırlarım; yağmurlu bir günde okulun içini su basmış, müstahdemler de gitmişti. Okulun içindeki suları Müctebâ Bey paçalarını sıvayıp öğrencilerle birlikte boşaltmıştı.

Müctebâ hoca benim Arapçamın temelini atan kişidir. İlk yıllarda başka meslek dersi hocası olmadığından derslerin çoğuna o girerdi. Onun hattatlığı da vardı. Benim hüsn-ü hatta ilgi duymamda da yine onun tahtaya inci gibi döktürdüğü rik'a yazılarının çok etkisi olmuştur. Sonra da ömür boyu bana sahip çıktı, teşvik etti, kendi çocuğu gibi davrandı, her işimle ilgilendi. Allah rahmet eylesin.

Bu arada biz İmam Hatip'e gidip gelirken bir taraftan da okuldan bir grup arkadaşla benim hayatımın köşe taşlarından birisi olan bir zatı keşfettik. Türkiye'nin yeterince tanımadığı ama bizim o bölgelerin bir nevi ışığı olan bu zat, büyük âlim, zâhid, Hâfız Mehmet Feyzi Efendi hazretleriydi. Çok yönlü ve zengin bir birikime sahipti. İlme çok önem verir ve çevresini sürekli bu yönde teşvik ederdi. Arapça klasik eserlerden müteşekkil Zengin bir Kütüphanesi vardı. Mahrumiyetlere rağmen sınırlı fırsatları sonuna kadar kullanarak ilim tahsil etmiş bir kişiydi. Buna bir örnek vermek gerekirse şunu söyleyebilirim: 1935-1937 yılları arasında askerliğini yaparken komutanı kendisini çok takdir ediyor, izin konusunda zorluk çıkarmıyor ve hafta sonu bir akrabasının evinde kalıyor ve İstanbul'da o dönemin klasik metin okutan hocalarına giderek onla-

rın rahle-i tedrisinde bulunuyor. Bu vesileyle Hayrullah Efendi, Hüsrev Efendi, Abdülhakîm Arvâsî gibi burada isimlerin hatırlayamadığım zâtlardan istifade imkânı bulmuş. Kur'an eğitimi vermenin yasak olduğu o kâbuslu yıllarda Kastamonu'da Sinan Bey Camii imamı Hafız Ömer Aköz Hocaefendi'den geceleri cemaat gittikten sonra karanlıkta kıraat okumuş ve hıfzını tamamlamış. Hafız Ömer Efendi daha önce İstanbul Fatih Camii imam hatipliği yapmış âlim, ârif bir zattır. İstanbul'da eğitim görmüş, kıraat ilmi tahsil etmiş bu esnada Erbilli Şeyh Es'ad Efendi'ye intisap etmiştir. Mehmet Feyzi Efendi de Hafız Ömer Efendi'ye intisab ederek tasavvuf silsilesine dâhil olmuştur.

Mehmet Feyzi Efendi, daha sonraki yıllarda yedi seneyi aşkın süre Kastamonu'ya sürgün edilen Bediüzzaman'ın hizmetinde bulunmuş, ondan kelâm, felsefe ve mantık ilimlerine dair kitaplar okumuş, Nur Risalelerinin yazımı ve tashihlerinde büyük emekleri geçmiş, onunla Afyon ve Denizli hapisanelerinde birlikte kalmış, birlikte pek çok sıkıntıyı paylaşmıştır. Böyle bir geçmişe sahip olması sayesinde, ilim, tasavvuf ve *Risâle-i Nûr*'ların birikimini bünyesinde cem etmiş çok yönlü ve zengin bir birikime sahip bir kişiydi. İmam Hatip okulunu destekler ve bütün çevresine desteklenmesi için telkinde bulunurdu. Bize de Arapça, kıraat vb. dersler okutur, zengin birikimini yansıtan sohbetler ederdi. Münzevî yaşamasına rağmen evinde hiç ziyaretçi eksik olmadığı halde ne zaman gitsek bize zaman ayırır, sürekli ilme teşvik ederdi. İlim erbabına çok i'zâz u ikramda bulunur, onları yüksek yerlere ve başköşelere otururdu. Sohbetine katılanlar genellikle kendi istekleriyle yerde diz üstü oturmayı tercih ederlerken, ilim erbabının yere oturmasına asla müsaade etmezdi. Sürekli ilmin izzetinden bahseder, âlimlerin izzet-i ilmiyeye hâlel getirecek şeylerden titizlikle uzak durmalarını tavsiye eder, halkın da ulemayı i'zaz etmeleri gerektiğini söylerdi. Bize sıklıkla kitaplardan bahseder, tanıtır, kitap sevgisi aşılar, ısrarla sürekli ilmin faziletini vurgulardı. Çok mütevazı bir kira geliriyle geçindiği halde öğrenciliğimizde İstanbul'a giderken kitap alın diye bize para verirdi. Bizler tasavvuf yoluna gitmek istediğimizi belirttiğimizde "O işler zevklidir, câzibesini, cezbesi vardır, içine girince ilim yolunda devam etmeniz zor olur, siz öncelikle ilim yolunda devam edin" derdi. Kendisi bilindik manasıyla bir şeyh, bir *Risâle-i Nûr* talebesi, bir âlim de değildi. Bütün bu farklı meşrepleri biri ötekini ikinci plana atmaksızın dengeli bir şekilde ve her birinin hakkını vererek mezcetmiş tam bir denge ve itidal âbidesiydi. Her meşrepten kişiler sohbetlerine katılmasına rağmen hiç birine öncelik vermez, meşrep taassubundan çok ince ve nâzık yöntemlerle sakındır ve bu konuda kendi davranışlarıyla da örnek olurdu. Ne sûfler gibi her şeyi tasavvufa, ne ilim erbabı gibi her şeyi ilme, ne de her şeyi risale-i Nur'a endekslerdi. Talebesi olmasına rağmen Bediüzzaman'dan çok sık bahsetmez, sohbetlerinde onun eserlerini okuma gibi bir yol tutmazdı. Bediüzzaman'ın bazı mensupları ziyaretine gelenlere nur risaleleri okumuyor diye aforoz etmiş, kendi çevrelerine ziyare-

tine gidilmesini yasaklamışlardı. Meşrep mensupları dünyanın merkezine meşreplerini koyarken, o herkesi kuşatacak bir söylem ve üslup peşindeydi. Sohbetleri daima âyet ve hadisler eşliğinde, ilmî üslup ve terminoloji dâhilinde olur, çok yönlü birikimini her meşrepten insanı kuşatacak şekilde bu üslup içinde eriterek sunardı. Her açıdan dengeliydi. Meselâ kendi kendine riyâzat yapanlara çok kızardı. Onda hiçbir konuda aşırılık bulamazdınız. Hâsılı her yönüyle çok özgün bir kişiydi. Açıkta el verip tarikat şeyhliği yapmazdı ama tüm Türkiye’den gelen sevenlerini sohbetlerindeki zengin ve derin birikimiyle irşad ederdi. Tanıyabildiğim kadarıyla onu tek kelime ile tanımlarsam tam bir denge ve itidal timsali idi. Cuma namazı ve hac ziyareti dışında dışarı çıkmaz, tamamen münzevî yaşardı. Ziyaretine gittiğimizde yalnızsa çoğu zaman elinde bir kitap okurken bulurduk. Çok geniş alanda kitap okurdu. Fıkıh, tefsir, hadis, kelâm, tasavvuf hepsi var. Naçizane İmam Hatip yıllarımdan itibaren şahsiyetimizin şekillenmesinde tartışılmaz tesirleri olmuştur. Allah rahmet eylesin. Fakat şunu belirtmeliyim ki hasbelkader yakınında bulunmuş olsam da nâçizâne bendenizin onu gereğince anlatabilme gibi bir iddiam olamaz. Zaten böyle kısa bir sohbete de sığmaz. Hakkında biraz daha fazla malumat edinmek isteyenler arkadaşlarımız Musa Özdağ ve İhsan Atasoy’un biyografik çalışmalarını okuyabilirler.

Hatiboğlu: Hocam gerçekten, çok zengin bir kaynaktan beslenerek bu günlere gelmişsiniz. Tabi ki bu karşılaşmaların her birisi bir lütf-i ilâhî. Sizi geleceğe hazırlayan köşe taşları.

Polat: Esasında insanın kendisinden bu kadar uzun söz etmesi edebe aykırıdır. Ama bir yandan da “*el-emru fevka’l-edeb*” diye bir söz vardır. Sizin sorularınıza çok kısa cevap vermek de edebe aykırı olurdu. Ayrıca çocukluğumuz ve gençliğimiz üzerinden o günkü Türkiye hakkında da bazı şeyler kayda geçsin istedim. Bu nedenle hayatımdaki köşe taşlarını anlatırken hem lütf-i ilahîye karşı tahdîs-i nimet, hem de nâçizâne serde hocalığa bulaşmışlık var, anne babalara ve eğitimcilere bazı dolaylı mesajlar verebilmek endişesiyle sözü uzattım. Siz de nezaket gösterip sözümü kesmediniz. Ailemdeki büyüklerim, İmam Hatip’teki hocalarım ve Mehmet Feyzi Efendi, bunların her biri beni, gözü ilim dışında bir şeyi görmez bir noktaya getirdiler.

Hatiboğlu: Müctebâ Uğur Hoca’mızın çok kitabı var mıydı hocam, siz kitaplarından istifade eder miydiniz?

Polat: Zengin bir kütüphanesi vardı ve kitap kurduydu. Kitap toplayan kişilerle çok iyi ahabtı. Ondaki bu kitap merakı bize de intikâl etti. Çevremizdeki insanlardan ez kaza edindiğimiz orijinal Arapça kitaplarla İmam Hatip IV.-V. sınıf öğrencisiyken birbirimize ve hocalarımıza çocukça hava atmaya çalışırdık. Kastamonu’da Osmanlıca, Arapça basma ve yazma eserler bulunan çok zengin bir kütüphane var ama kimsenin uğradığı yok; terk edilmiş şekilde duruyor. Bazı hocalarımız giderdi. Kütüphane deyince o günkü imam Hatip

okullarının seviyesi bakımından bir hatıram aklıma geldi. Kayseri Develi'den Mustafa Güneri isimli bir Arapça hocamız vardı. Rahmetli oldu. Arapçası çok mükemmeldi. Yüksek İslam Enstitüsü dışında özel bir eğitim almamıştı ama kendi kendini yetiştirmiş sürekli arı gibi çalışan bir adamdı. Daha İmam Hatip beşinci sınıfta iken bize, *Mecâni'l-edeb* isimli, sayfaların altında şiirlerin şerhi de bulunan bir Arap şiiri mecmuasından belli şiirleri istinsah edip tercüme etme ödevi vermişti ve kendisi de destek olarak bu tercümelemeleri yaptırmıştı. İşte Arapça hocamız böyle bir kişi. Böyle bir kitapla bizi uğraştırıyor. Belki yüzde yüz halledemiyoruz ama hocamız bizi böyle şeyler yapmaya zorluyor. Şu anda İlahiyat Fakültesi öğrencileri için böyle bir şey düşünebiliyor musunuz? Kader çok ilginç adamlarla karşılaştırdı bizi. Allah rahmet eylesin.

Hatiboğlu: İmam Hatip dördüncü beşinci sınıfta bunları yapma imkânı elde etmeniz gerçekten çok büyük bir fırsat.

Polat: Sonraki yıllarda Arap dili bölümü mezunu Muzaffer Ertaş isimli hocamız geldi. Bize Arapça metinleri didik didik ederek okuturdu. Gerçekten söylediğim gibi, ilk birkaç yıllık mahrumiyetin ardından Arapça ve ilahiyat eğitimi açısından sonraki yıllarda çok iyi yetişmiş hocalar geldi.

Bakin okulumuzda havayı yansıtmaması açısından bir hatıramı aktarayım: Hadis dersinde *Kütüb-i sitte*'den bahsediliyor. Görmek istiyoruz, ancak memleketteki kütüphanelerde yok, hocaların hiç birisinde yok. İmam Hatip orta son veya lise başlarında kafaya koymuşum bu kitapları mutlaka edinmeliyim diye. Bu kitapları İmam Hatip Okulu'ndayken edinmemin de çok ilginç bir hikayesi var. Babam zaman zaman İstanbul'a gidip geliyor, ben de babama aldırma istediğim kitap listelerini veriyorum alıyor. Bir seferinde Buhari'nin Arapça orijinalini ismarlamıştım. Babam buna çok sevindi. Çünkü tarihimizde sıkıntılı anlarda Buhârî okuma geleneği olduğunu büyüklerden duymuş, Buhârî bulunan eve kaza bela gelmeyeceğini de bir yerden okumuş. Soruyor, araştırıyor, Buhârî'nin Arapça orijinal *Matba'a-i Âmire* baskısını alıp getirmişti. Şimdi *Kütüb-i Sitte*'nin bir kitabını bulduk, diğerlerini nasıl bulacağız? Az çok ilgili olduğunu düşündüğüm herkese *Kütüb-i Sitte* nerede bulunur diye soruyorum. Herkes yurt dışından getirtilebilir ancak diyor. Bu ara Diyarbakır'da Mehmet Özdemir isimli bir kişinin yurt dışından Arapça kitaplar getirttiğini duydum. Fakat adresini bulamadım. O günlerde her türlü iletişim teknolojisi yerlerde sürünüyor. Kendisine mektup yazdım, katalog istedim. Zarfin üstüne adres olarak "Mehmet Özdemir, Kitapçı, Diyarbakır" diye yazdım. Mektup kendisine ulaşmış, on beş gün sonra Arapça küçük bir katalog geldi, karşısında fiyatları var. Baktım ki *Kütüb-i Sitte*'nin hepsi var, babama "ben bunları ismarlıyorum" dedim, "tamam, ismarla" dedi sağ olsun. Çünkü para ondan çıkacak. İsmarladım, kitaplar birkaç hafta sonra geldi. Tabi kitaplar geldi, ben hazine bulmuş gibi okşuyorum, açıyorum bakıyorum, okuyorum, sonra kütüphaneye diziyor büyük bir huşû' içinde zevkle seyrediyorum. Oku-

lumuzdaki Kitap kurdu olan ve kitap edinme konusunda sürekli tatlı bir rekabet yaşadığım bir arkadaşım vardı ona hemen haberi yetiştirdim. Uykuları kaçtı, derken annesinden kopardığı harçlıkla onun için de ismarladık. Altıncı sınıfta iken bu arkadaşla Buhârî'yi evde kendi kendimize okuma kararı verdik. Aynı'nin Osmanlı baskısı *Umdetü'l-kârî*'sini satın aldık. Onun yardımıyla Buhârî okumaya başladık. İkimizin de Arapçası şerh yardımıyla okumaya müsaitti. Bu sefer de okuma yarışına girmiştik. O genelde benden ileriye geçiyordu, bu sefer de benim uykularım kaçtıyordu.

Hatiboğlu: Siz daha titiz okuyorsunuz herhâlde.

Polat: Bilmiyorum, “ben şuraya geldim” diyor, ben niye o kadar okuyamıyorum diye moralim bozuluyor. Kitap alma yarışı, okuma yarışı, Arapça metin tercüme etme yarışı, tercümeden sıkıldığımızda şerhe bakıyoruz. Hocalar da bunu duyunca seviniyor, bizi teşvik ediyor, takdir ediyorlardı. Düşünebiliyor musunuz, şimdi ben bunu ilahiyatta öğrencilerime yaptırabiliyorum. Yine aynı yıllarda hocalarımız bir taraftan da İngilizcenin önemini anlatıyorlardı. O yıllarda Anadolu’da İngilizcenin önemini anlatan hoca nadirdir. Bizim ailelerimizde zaten böyle bir şey yok. İngilizce öğrenimi diye bir kültür, gelenek yok. Arapça tamam da İngilizceye teşvik o yıllarda düşünülecek bir şey değil.

Hatiboğlu: Hocam siz imam hatip yıllarında gerçekten çok iyi bir hazinin içinde kendinizi bulmuşsunuz. İlahiyatta bile bize İngilizcenin gereğinden bahseden hoca pek olmazdı. Talebeliğimizde -ki biz sizden bir hayli sonra talebeydik- bizim nesil henüz İngilizcenin önemini idrak edebilmiş değildik. Bu sebeple o yıllar çok istifadeli bir ocak olmuş orası sizin için.

Polat: Kesinlikle. Hocalarımız İngilizceden bahsediyorlar, tamam İngilizce öğrenelim ama okulumuzda İngilizce hocası yok, o yıllarda özel İngilizce kursu diye bir kavram yok bizim oralarda. Bu ara Müftü yardımcısı olarak Kastamonu’ya atanan Abdülkerim Abdulkadiroğlu İngilizce derslerimize gelmeye başladı. 1966 da Ankara İlahiyat Fakültesi’ni bitirmiş. Daha sonra Gazi Üniversitesi’nde Edebiyat Profesörü iken hakkın rahmetine kavuşan bu hocamız bize hem İngilizceyi sevdirdi hem de çok sağlam bir alt yapı kurdu. Derslerde başarılı olanlara sürekli kendi cebinden değişik hediyeler verirdi. Bu sefer de İngilizci hastalığı bulaştırdı bize rahmetli.

Hatiboğlu: Hocam hâlâ İmam Hatip yıllarındayız değil mi?

Polat: İmam Hatip yıllarındayız tabi ki. Bu sefer İngilizce konusunda rekabet ettiğimiz şahıslar değişiyor, başka sınıftan birkaç kişiyle İngilizce yarışına giriyoruz, kim çok not alacak ve kim İngilizcesini daha iyi ilerletecek diye. Doğru dürüst İngilizce ders kitabı da yok. İngilizce derslerinde Gutenberg İngilizce Eğitim Seti gibi çok iptidai düzeydeki kitapları okuyoruz. Abdülkerim Hoca rahmetli “İngilizce hikâye okuyun” diyor da hikâye nerede? Soruyoruz çevremizde, Kastamonu’da kitapçılara, ancak İngilizce hikâye kitabı yok. Koleji

yok, oralarda okumuş kimse yok, İngilizce bilen yok. Soruyoruz, “İstanbul’da Haşet Kitabevi var, orada bulunur” diyorlar da oradan nasıl kitap getirteceksin? Kulakları çınlasin, ileriki yıllarda Hacettepe İngilizce bölümünü bitirip askeri lisede öğretmen olan Şaban Çoban diye İngilizce hastası bir arkadaşımız vardı. Akrabasından küçük bir İngilizce hikâye kitabı bulmuş, bana gösterdi. Şöyle bir gösterip saklıyor, yalvarıyorum “birkaç gün ver okuyayım” diyorum, yok vermiyor. Nihayet uzun süre uğraştırdıktan sonra verdi okudum. Sonraki yıllarda, üniversite hayatımda Fono diye bilinen ve mektupla İngilizce öğreten bir kitabının varlığını öğreniyorum. O şartlarda çok pahalı olmasına rağmen, kitap ve kasetlerini temin edip dinlediğimi, çalıştığımı hatırlıyorum. Başka da kitap yok, böyle İngilizce çalışıyoruz.

İmam Hatip’te yirmi otuz kişilik bir sınıfta çok arzulu üç dört kişi varız. Alt sınıflarda daha çok kişi var. Biz sınıf farkı gözetmeden, ağabeyleri olarak meraklı herkesle ilim muhabbeti yapıyoruz. İmam hatip hikâyemi şu hatıramla bitireyim: Bu bizim kitap aşkı, şevki, tutkusu bazı arkadaşlara da bulaştı. O günlerin sınırlı sayıdaki meşhur kitaplarından, Ömer Nasuhi’nin *İstîlâhât-ı Fıkhiyye Kâmusu*’nu, *Büyük İslâm İlmihâlî*’ni, Mehmed Vehbi Efendi’nin *Hülâsatü’l-Beyân*’ını, Elmalılı’nın *Hak Dini Kur’an Dili*’, *Tecrid-i Sarîh* gibi Türkçe temel İslâmî kaynakları almak istiyorlar. Memlekette kitapçı yok. Arkadaşların peşin para verip bu hacimli kitapları alma imkânı da yok. Babamın da kitap merakı var. İstanbul’a gidip geldikçe, kitapçı arkadaşlar edinmiş. Bir gün babama “Arkadaşlarımın almak istedikleri kitapları İstanbul’dan peşin para vererek getirsek, cüz’î bir kârla taksitle satsam olur mu?” diye sordum. Tereddütsüz kabul etti. Kitap siparişlerini veriyorduk, sene başında gelen kitapları sene sonuna kadar yedi sekiz ayda harçlıklarından hem de üzeri fiyatından %25-30 indirimli olarak ödüyorlardı. Bana da nakliye masraflar çıktıktan sonra %5 kalıyordu. Bu sayede pek çok arkadaşımız temel kitapları edindiler.

Mezun olunca sınavlara girme düşüncesiyle Ankara İlahiyat mı yoksa İslâm Enstitüsü mü ikilemi çıktı o arada. O yıllarda Ankara İlahiyat, İmam Hatip mezunlarını almıyordu. Lise diploması alıp Ankara İlahiyata gidebiliyorduk; ama hocalarımızdan bir kısmı, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü’nün temel İslâmî ilimlerdeki eğitim kalitesinin, Ankara’dan daha iyi olduğunu, Ankara’nın da diğer branşlarda daha üstün olduğunu ve istikbalinin daha parlak olduğunu söylediler. Ankara İlahiyat’ın istikbâli daha parlak olmasına rağmen, İstanbul şehrinin cazibesiyile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü’nü tercih ettim.

Hatiboğlu: Hocam İmam- Hatip mezuniyet yılınız kaçtı?

Polat: 1971 yılında mezun oldum, 1971–1972 eğitim-öğretim yılında İstanbul’a girdim, 1975–1976’da İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü’nden mezun oldum.

Hatiboğlu: Hocam bir husus aklıma takıldı, az önce sorayım derken, anlattıklarınızın akışına kapılıp sormaya fırsat bulamadım, ama yine de sormak istiyorum. Hâfız Mehmet Feyzi Efendi'yle özellikle okudum dediğiniz eserler var mı? Meselâ Klâsik Arapça okudunuz mu baştan sona veya fıkıh, hadis, kelâm alanlarında kitap okudunuz mu, hatırladıklarınız var mı?

Polat: Şimdi, onunla çok düzenli metin okuyamadık, çünkü onun durumu müsait değildi, sürekli misafirleri gelirdi. Kendisinin Türkiye çapında çok ziyaretçisi oluyordu. Bir de misafiri geri çeviremezdi, uzaktan gelmişse yedirip içirirlerdi. Onlarla sohbet ederdi. Bize düzenli kitap okutmak istiyordu ama şartlar müsait değildi. İlkokul mezunu gelirdi, âlim gelirdi, profesör gelirdi, devlet adamı gelirdi, biz çocuklar giderdik, saçma sapan sorularla rahatsız ederdik, vatandaş gelirdi ailevî sorunlarını açardı, öbürü gelirdi Hoca Efendi'yi ideolojisine alet etmek isterdi. Hatta gelip eleştiren, hesap soranlar olurdu. Bu ara Hoca Efendi'yi sürekli tarassut altında tutan gizli devlet görevlileri de işin başka bir vahim tarafı. Hepsiyile hemhâl olur, zaman ayırır, uygun şekilde irşad ederdi. O böyle bir dünya içinde yaşardı. Bu yüzden evinde düzenli ders okutma için müsait vakti olmuyordu. Gençliğinde müsaitmiş düzenli metinler okuttuğu öğrencileri olmuş. Dolayısıyla ondan sadece ta'lim, mehâricü'l-hurûf, Kur'an-ı Kerîm gibi dersler okuyabildik. Onun yanında zaman zaman bazı kitaplardan kısa bölümler okurduk, defterlerindeki notlarını okurduk. Onun ders okutma stili de farklıydı, yazdırarak okuturdu. Bu yüzden güzel yazıyı da teşvik edermiş öteden beri. Bizi hüsn-i hatta teşvik edip, kâmiş kalemlemler de hediye etmişti.

Bu vesileyle hüsn-i hatta ilgimin de hem Müctebâ Bey hem de Mehmet Feyzi Efendi sayesinde başladığını söylemek bir kadirşinaslıktır. İmam Hatip dördüncü sınıftaydık, yanlış hatırlamıyorsam. Müctebâ Hoca'mızın inci gibi yazısının nedenini sormuştuk, hoca da "hat çalıştım" demişti. Bu arada Kastamonu'nun tarihi camilerinde eski hattatların çok enteresan yazıları var, bunları görmeye gidiyoruz. Şeyh Şaban Veli dergâhına gidiyoruz, orada değişik hattatların çok ilginç yazıları var. Onları izleye izleye öyle bir hat sevgisi başladı ki sorma gitsin. Biz çevrede bu işi öğretecek var mı diye araştırmaya başladık. Şu an kim olduğunu hatırlayamadığım birisi, bakkallık yapan Emrullah Demirkaya isimli bir hattat tanıdığını söyledi. Biz üç arkadaş hemen adresini alıp, akşam olmadan Kuyu dibi semtindeki bakkalın yanında soluğu aldık. Hoca da bizi bekliyormuş sanki. Hoca, İstanbul'da, askerliğinde hat öğrenmiş sonra dönmüş Kastamonu'da yazısı güzel olduğundan bir devlet dairesine girmiş, emekli olunca da Karadenizli bir amcayla ortak bu bakkal dükkânını açmış. Üstat sürekli kendi kendine levhalar yazıyor ama sen kimsin, nesin, niye bunları yazıyorsun diyen yok, ne takdir eden ne muhatap alan, ne yazısına bakan, satmayı bırak adamın aktivitesine ilgi duyan bile yok. Çoluk çocuğu bile saygı duymuyor, üstüne bir de kızıyorlar her yeri mürekkep yaptın, ortalı-

ğı kağıt ile doldurdun, bu işe yaramaz şeylerle vakit geçiriyorsun diye. Tabii bu yıllarca süren kadri bilinmezlik üzerine biz yanına varıp hat çalışmak istediğimizi söyleyince mal bulmuş Mağribî'ye döndü. Bize mürekkep verdi, ipekle onu karıştırıp hazırladı, kendi kamış hat kalemlerinden birer tane verdi ve hepimize ayrı ayrı birer meşk yazdı. O arada müşteriler geliyor, hocanın ortağı bu işe çok öfkeli, tavırlarıyla rahatsızlığını belirtiyor, bunlar da nereden çıktı diye. Normalde haftada veya on beş günde gidilmesi gerekirken, hocaya her Allah'ın günü giderdik. Fakat acayip çalışıyoruz, hat yüzünden her şeyden vazgeçtik. Dersleri bile gevşettik. Gece gündüz yazı yazıyoruz, artık boyunlarımız ağrıyor. Hoca bir ara evdekiler kızmasın diye evde kimsenin olmadığı bir zamana denk getirip bizi evine de götürüp levhalarını gösterdi. Ev değil hat müzesi mübarek. Her işi kendi yapıyor, malzemeleri kendi hazırlıyor, hat yazıyor, kenarlarını tezhip ediyor, komple bir sanat merkezi. Kendine göre yöntemler icat etmiş. Patates baskısı yöntemiyle ilginç tezhipler yapmış. İbtidâi bir yöntem, çok profesyonel değil ama ilginç şeyler üretmiş. Eski hattatların levhalarını bulmuş, onlara bakıyor, kendi kendini geliştiriyor. Çok yumuşak huylu, nazik, kibar, tatlı bir kişiydi. Hiçbir karşılık beklemeden o kadar işinin arasında dükkânında bize her gün saatler ayırır, devamlı moral verir ve şevk aşı-lardı. Allah rahmet eylesin.

İstanbul'a gelince de, hat çalışmalarımı, kulakları çınlasın Hasan Çelebi ve Hamit Aytaç Hocalara talebe olma şerefine erdim.

Hatiboğlu: Tabi ilk tahsil yıllarınızda karşılaştığımız hadiste Müctebâ Uğur Hoca'mız, çok yönlü ilmî mirasın intikâlinde Mehmet Feyzi Efendi, hat sanatında Emrullah Efendi vb. kişiler bir şekilde size Osmanlı düşünce geleneğini aktaran, gelenekten beslenmiş insanların talebeleri olmuş kişiler. Nitekim kendilerinden 'Efendi' diye bahsediyorsunuz.

Polat: Kastamonu'da öyle denirdi. Kişinin şöhretine göre 'hoca' veya 'Efendi' tabiri kullanılırdı. Sanıyorum "Efendi" biraz daha tasavvuf meşrebine yakın olanlar için kullanılıyordu.

Hatiboğlu: Hocam, bildiğim kadarıyla sadece Kastamonu'da değil ilim ehlinin itibarının bulunduğu her yerde, İstanbul'da da ilmiyeye mensup kişiye 'Efendi', 'Hocaefendi', idarî sınıfa mensup kişilere de 'Bey', 'Beyefendi' ifadeleri kullanılırdı. Bir yörede veya çevrede çok tanınan bir âlim veya şeyh için sadece 'Efendi' denilirdi, bugün de aynı durum geçerlidir aslında. Sizin de bu tür insanlarla karşılaşmış olmanız ve onlardan tabiri caizse ilim geleneğini ve hatta sanat geleneğini, şifahî geleneği özümsememiz büyük imkân. Bildiğiniz üzere, Islâhat ve Tanzîmat ile birlikte başlayan sürecin neticesinde ilim, sanat, maneviyat alanındaki gelenekler bir inkıraz dönemine girmiş, aradan neredeyse bir asır geçmiş, taviz vere vere her şeyimizi kaybetmişiz. Buna rağmen 1960'lı yıllarda bir Anadolu kasabasında sanatta, fikirde, tasavvufta farklı birikimleri bünyesinde cem etmiş kişilerin

olduğunu bize anlatıyorsunuz. Sizin açınızdan çok erken bir dönemde, İmam Hatip yıllarınızda bunlarla karşılaşabilmek büyük avantaj tabii ki. Neredeyse iki asırdan beri yaşanan inkıraz dönemine rağmen bu tür âlim kişilerin farkında olarak veya farkına varmadan geleneği sürdürme veya temsil etme misyonu sizin de o halkaya dâhil olmanıza vesile oluyor. Doğrusu ben hangi hocamızla buna benzer mülâkatlar yapmışsam aynı durumun yaşandığını müşahade etmişimdir. Dışarıdan bakılınca sizin bu yönünüzü kimse göremeyebilir belki. Özellikle Osmanlı ilim geleneğini sürdürmesi bağlamında farklı vesilelerle görüştüğüm bazı kimseler de, birbirinden bağımsız ama aynı süreci yaşamış şahıslar. Elbette herkes bu mirası tamamıyla veya çok yönlü intikal ettiremeyebilir; bunlardan birkaçını, bir kısmını üstlenmiş olabilir veya bir alanı çok güçlü fakat bir başka alanı cılız bir bağla intikal ettirebilir. Kişinin meşrebi hepsini veya belirli alanların birikimini üstlenmeye yatkın olmayabilir. Ancak toplumun yekûnu birikimin yekûnunu her şeye rağmen intikal ettirmiştir. Daha İmam Hatip yıllarında bir öğrencinin bunu fark edip ısrarla peşine düşmesi, geleneksel mirası aktaran kişilerin de büyük fedakârlıklarla bunu aktarması, biri bir bakkal dükkânının köşesinde, öteki yoğun ziyaretçi akının arasında, bir diğeri gece yarısı paçaları sıvayıp su basan okulu temizleyerek. Bunlar gerçekten ciddi fedakârlık.

Hocam gerçi yukarıda temas edip geçtiniz ancak, Ankara İlahiyat, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü ikilemi ve yol ayrımında karar verirken sizi yönlendiren neydi? Siz Yüksek İslâm Enstitüsü'ne gittiğinizde fotoğrafı net gördünüz elbette. İstanbul bir zamanlar ilim merkeziydi, yukarıda sözü edilen türde pek çok kaynak kişi ve kurumla yüz yüze gelme ihtimaliniz var meselâ.

Polat: Ankara İlahiyat Fakültesi'nin yerine İstanbul'u seçmemin bir sebebi de bizatihi İstanbul'un kendisidir. Meselâ Ankara İlahiyat da, Ankara yerine İstanbul'da olsa orayı tercih ederdim. Zira İstanbul benim için ulaşılmaz bir ideal o yıllarda. Sadece Enstitüsü değil bizatihi İstanbul. Enstitü'yü yatılı okuduk biz. Yatılı sınavını herkes kazanamıyordu, çok şükür ben kazandım. Bizim okulun imkânları o günkü şartlara göre güzel. Yatılı okumamız hasebiyle görev alma zorunluluğumuz olmadı, zaten ilmî gelişmemi engelleyeceği için görev almayı da düşünmedim. Bazı müftü ağabeylerimiz çok güzel yerlerde görev teklif etmelerine rağmen hiç itibar etmedim. Ben orada saniyemi boşa geçirmemek üzere kendimi şartlandırdım. Derslerden elimden geldiğince istifadeyi hedefledim. Fakat yine kaderin bir cilvesi, isim vermeyeyim, Arapça dersine ilk girdiğimde büyük bir şok yaşadım. Birinci sınıftaki Arapça hocamız son derece yetersizdi. Diğer şubelere giren iki hoca son derece ehil, bizimki tam tersi. Nasıl oraya Arapça hocası olmuş şaşırдық. Okutulan kitap İbn Hişam'ın *Şuzûru'z-zeheb*'i. Örnekler Arap şiirinden veriliyor, hoca altından kal-

kamıyor. Bazı doğu medreselerinde okumuş arkadaşlar var onlara soruyor. Her kafadan bir ses çıkıyor, hoca kontrolü kaybediyor, yol alamıyoruz. Büyük heveslerle İstanbul'a gelen ben bunalıma girdim. Her şeyi terk edip buraya geldim. Arapçam sınıf seviyesine göre fena değil ama dersler boşa geçiyor. Bütün hayallerim yıkıldı. Arkadaşlarımızın çoğu durumdan memnun. Hocayı alaya alma, dersi kaynatma girila gidiyor. Hoca da çok iyi niyetli, dersteki durumundan rahatsız, ağlamaklı oluyor. Bir yandan öfkeleniyor, bir yandan acıyorsunuz kızamıyorsunuz adama. Oturup çalışsa da yapamayacak halde. Kendi kendime "bunu ben çözeceğim, buna razı olamam" dedim, araştırmaya başladım. Bu kitabı okulda okutacak hoca var mı diye bazılarına başvurdum, vaktimiz yok dediler. Okul civarında Çinili Camii diye bir cami var. Orada el-Ezher mezunu bir hoca efendi var, o okutabilir dediler. İsmi unutttum, soyadı Kabakçı'ydı galiba -yaşıyorsa Allah sıhhat âfiyet versin, vefat etti ise Allah rahmet eylesin-. Tek başına adamı meşgul etmemek ve kabul etmesini sağlamak için yanıma birkaç kişi arıyorum ama böyle bir derdi olan kimse yok. Neyse birini ikna ettim, gittik. Kitabı okutabileceğini söyledi ve dersiniz olmadığında filan namazdan sonra veya önce gelin dedi. Başladık okumaya hoca güzel okutuyor. Bir süre sonra ben kitabı kavradım, kendi kendime okuyabileceğime kanaat getirdim. Okulda devam mecburiyeti vardı o yüzden boş geçse de Arapça derslerine katılmak durumundaydım. Arapça dersinde arkaya çekiliyor Arapça kitabını kendi kendime tercüme ederek deftere yazıyordum. Hocanın bir iyi tarafı var. Dersle ilgilenmeyene müdahale etmezdi. Aslında tercüme için kendim için yapıyordum fakat arkadaşlar keşfettiler. Artık ben defteri sadece gündüzleri kullanabiliyordum. Çünkü sene sonundaki sözlü ve yazılı sınavlar için geceleri herkes sırayla benim defteri istinsah ediyorlardı. Kitaptaki ana metinleri çözüyordum ama şiirleri çözmekte sıkıntı çekiyordum. Arapça kitabımızdaki şiirleri çözmeme yardımcı olacak bir kitap var mı diye bilebilecek kişilere sormaya başladım. Şimdi hatırlamıyorum biri bana "bu şiirleri Zihni Efendi'nin *el-Kavlü'l-ceyyid*'i açıklıyor dedi. Kitap esasında, *el-Mutavvel*'in beyitlerinin şerhi yanlış hatırlamıyorsam. Okulumuzda sahaflardan Osmanlıca ve Arapça kitaplar getirip satan Şaban Kurt isimli, soyadıla müsemma kitap kurdu bir arkadaşımız vardı. Daha sonra büyük bir yayınevi kurdu. Ben bu kitabı Şaban Kurt'a ısmarladım, nereden bulduysa alıp getirdi. Zihni efendi -Allah rahmet eylesin- beyitleri belâgat ve sarf-nahiv açısından tahlil etmiş, ne varsa buluyorsunuz. O kitap sayesinde şiir işini de hallettim. Bazı içinden çıkamadığım yerleri de diğer şubelerdeki Arapçaya meraklı arkadaşlara soruyordum. Çünkü onların hocaları dersi iyi işliyor ama öğrencilerin çoğu sorduğumda anlatamıyordu. Kitabın bütün tercümesini bitirdim tek başıma. Sınava girdik geçtik. Arkadaşların birçoğu da bizim sayemizde geçti. Defteri hala hatıra diye saklarım. Önce çok moralim bozulmuştu ama bunda bir hayır varmış demeye başladım kendi kendime. Kader beni bu çabaya itmişti ama sonuçta bu çabam benim Arapçada oldukça ilerlememi sağladı. İkinci

sene de derse yine aynı hoca gelmez mi. O sene de metin filan okuttu herhalde. Ama dersler boşa geçti sayılır. O hocayı oraya tayin eden kişi kimse yatacak yeri yok kanaatimce. Ehil olmayanları bir yerlere tayin edenler verdikleri zararların büyüklüğünü idrak edebilseler çıldırırlardı bence. Neyse üç ve dörtte Ali Özek Hoca geldi de bu mağduriyetten kurtulduk. Kendisinden çok istifade ettik. Klâsik metinleri derlediği *Arapça Edebî Metinler* diye bir kitabı vardı. Allah razı olsun gramer analizleri yaparak çok güzel metin okuturdu.

Aslında İstanbul'a gelmekteki asıl gayem muhtelif camilerde metin okutan meşhur hocalardan da dersler okumaktı, fakat bu dersler Avrupa yakasında, bizim okulumuz Anadolu yakasında olduğundan sadece cumartesi-pazar derslere gidebiliyorduk. Hem klâsik metinleri okuma, hem de hat meşk etme konusunda, üç dört sene boyunca mümkün olduğunca vakti çok iyi değerlendirmek için çaba gösterdim. Cumartesi günü sabah çıkar akşama kadar, simit yiyip dersten derse koşardık. Akşam yurda çok geç geldiğimiz için yemeği de kaçırdık. Hafta boyu devam eden derslerin ancak iki gününe katılabiliyorduk. Ali Yakup Cenkçiler Hoca Efendi *Nesefî Tefsîri* okutuyor. Sadreddin Yüksel *İşâratü'l-i'câz* okutuyor. Derslerinin tamamına olmasa da hafta sonuna rastlayan derslerine katılabildiğimiz başka hocalar da vardı ama çoğunun zamanı bizimkine uymuyordu. Ancak o kadar yoldan gelmişiz, bir iki saatlik bu dersler bize yetmiyor, canımız sıkılıyor, denk gelirse başka derslere iştirak ediyoruz. Bu şekilde epey bir zaman özel derslere devam ettik. Her gidişimizde sahaflara uğrayıp, dükkânları mutlaka tavaf ediyoruz, Beyazsaray'a kitapçılar çarşısına uğruyoruz. İmkânımız oldukça sürekli kitap almaya devam ediyoruz.

Hatiboğlu: Sadrettin Yüksel ve Ali Yakup Cenkçiler hocalarımızı ben de tanıyorum, talebeliğimizin ilk yıllarında çok yaşlı idiler, tanıma imkânı bulmuştum. Sizin, bunların dışında derslerine devam ettiğiniz, uğrayıp görüştüğünüz başka kimse var mı?

Polat: Derslerine katıldığım epey hoca oldu, ancak okulumuz çok uzak düştüğünden ve derslere sadece hafta sonları katılabildiğimizden hafta içindeki derslere katılamıyorduk. Bu yüzden dersleri ve kitapları baştan sona takip edemiyorduk. Bazı dersler önceden başlayıp devam ettiğinden dolayı kitabın yarısındanayken katılıyorduk. Bu sebeple, derslere parça bölüm katıldım.

Hatiboğlu: O dönemlerde meselâ Emin Saraç hocamız, Mahmut Bayram hocamız vardı meselâ.

Polat: Emin Saraç hocanın dersleri benim hafta sonu programına uymadığından takip edemedim ne yazık ki. Yine Üsküdar'da da bir hoca vardı, orada ders okuturdu. Adını şu an hatırlayamadım. Derslere düzenli devam etmeyince, böyle parça bölüm gidince hocanın ismi bile unutuluyor. Enstitüdeki meslek derslerimizin çoğunda Arapça metinler okurduk. Meselâ rahmetli Mehmet Sofuoğlu Hoca *Celâleyn Tefsîri* oktur ve diğer tefsirlerden çok mükemmel

hazırlanıp dersi ilmî bir şölene dönüştürdü. Tadı hep damağımızda kalmıştır. Son sınıfta Hayrettin Karaman Hoca fıkıh dersine geldi. Farklı kaynaklardan derleyip bir kitap halinde bastırıldığı Arapça fıkıh metinleri okuturdu. Bekir Topaloğlu *Şerh-i Akâid* okuttu. Ali Özek *Arapça Seçme Metinler* kitabını okuttu. Yaşar Kandemir Arapçasından seçme hadisler okuturdu. Erol Ayyıldız da seçme metinler okuturdu. Bütün hocalarımızdan bahsetmek sözü uzatır. Ben sadece Arapça metin okutanlardan aklımda kalanları söyledim.

Hatiboğlu: Mahir İz Hoca'dan ders okudunuz mu?

Polat: Mahir Hoca bize derse gelmedi. O tarihlerde emekli olmuştu. Beyoğlu tarafında boğaz kıyısında Ali Rıza Demircan hocanın akrabalarının içkisiz bir gazinoları vardı, orada on beş günde bir Mahir hocanın sohbetleri olurdu, oraya giderdik. O mekâna çok değişik çevrelerden insanlar gelirdi hocayı dinlemeye. Bazen bizim okulda da sohbetler yapardı. Yine fırsat buldukça, Ehl-i tasavvuftan yaşayanların ziyaretlerine giderdik.

Hatiboğlu: Tasavvuf büyüklerinden hatırladığınız kimler vardı ziyaretine, sohbetine gittiğiniz?

Polat: Meselâ Mehmed Zahit Kotku Efendi. Hemşerim olan bir arkadaşım onun müridiydi. Onun vesilesiyle birkaç sefer gitmiştik. Çok etkilemişti beni. Konuşmaları dinlerken çok basit gibi geliyordu ancak on beş gün tesirinde kalıyorduk söylediklerinin. Yüksek İslâm Enstitüsü'ndeki yıllarımızın şahsen benim açımdan çok verimli geçtiğini düşünüyorum. Geri dönüp baktığımda gerçekten "iyi ki oraya gitmişim" diyorum. Ufak tefek arızalar olsa da İstanbul ve Yüksek İslâm Enstitüsü'nün benim hayatımda silinmez izleri var. İstanbul gibi bir şehirde dört senemin geçmesinden çok memnunum. O yıllarımı hep özleyorum.

Hatiboğlu: Hocam, İstanbul'daki hat sanatı geçmişinize değinmediniz henüz. Meselâ hattatların reisi/reisü'l-hattâtın nâmıyla anılan Hamit Ayaç'tan kaç yıl meşk ettiniz?

Polat: Hamit Hoca'dan okulun son iki senesi iki yıl ders aldım. Hamit Hocanın kıdemli icazetli talebelerinden Hattat Hasan Çelebi'nin görev yaptığı Fıstıkbaşı Camii bizim okula yakın, yürüme mesafesindeydi. Ondan dört sene ders aldım. Hasan Hoca'ya: "İzniniz olursa Hamit hocadan da istifade etmek isterim" dedim. "Yazın iyice gelişmeden Hocayı uğraştırmayalım, yazını biraz daha geliştirince seni götürürüm" dedi. Hamit Hoca öyle her gideni talebeliğe kabul etmezdi. Beni Hasan Çelebi hoca götürdüğü için kabul etti. Her iki Hoca'ya da şu an hüsn-i hat profesörü olan dönem arkadaşım Hüsrev Subaşı ile birlikte devam ederdik. Yüksek İslâm Enstitüsü boyunca yazımı geliştirmeye çalıştım. Fakat yatılı okuduğum için mecburi hizmetim vardı ve mezun olmaz öğretmenlik görevine atanmam nedeniyle İstanbul'dan ayrılmak zorunda kaldım ve bu yüzden icazet alma imkânım olmadı. İleriki yıllarda akademik

meşguliyetler ve yoğun dersler nedeniyle hüsn-i hat'la fazla meşgul olmadım. Otuz senedir fakültemde hüsn-i hat dersleri vermekle kendimi teselli ediyorum.

Hatiboğlu: Hocam fakültenin bitmesi yaklaştı, ancak hâlâ hadis ile irtibatınızda boşluk kaldı. Sizce de sıra oraya geldi mi, ne dersiniz?

Polat: Madem söz hadise geldi, o zaman *Concordance* hikâyemle başlayayım. Öncelikle şunu belirteyim ki ben o vakitler ileride ne olacağını düşünmeksizin ve disiplin ayrımı gözetmeksizin bütün İslâmî ilimlerle ilgileniyorum, hepsinde ilimlerde behre sahibi olmayı hedefliyorum. Meselâ Arapçam iyi ancak *Maksûd, İzhar, İzzî, Kâfiye* ... gibi klâsik kitapları usulüne uygun okuyamadım diye hayıflanıyorum. Hayrettin Karaman Hoca bir ara “Medrese kitapları kendim okudum, başkalarına da okuttum, siz de kendiniz okuyabilirsiniz gözünüzde büyütmeyin” deyince bana cesaret geldi. Kayıtlı Sarf ve nahiv cümlelerini satın aldım. Satır araları ve sayfa kenarları bir sürü ince ve küçük yazılmış, ana metnin yazıları tam okunaklı olmayan kargacık burgacık yazılarla karşılaşınca yeniden moralim bozuldu. Derken bu kitaplardan bir kısmını okumuş bir dönem arkadaşımız vardı. Bir süre beraber okuyunca ben o kitapların usulünü de keşfettim. Sonra içinden çıkamadığım yerleri ona ve o kitapları okumuş başka arkadaşlara sorarak kendim okumaya devam ettim. *Avâmil, Binâ, İzhar ve Maksûd*'u bitirdim. O vakitler çevremizde molla çok, Arapça bilgine bakmıyor, bu kitaplardan hangisini okudun diye soruyorlar biz de aşağılık duygusuna kapılıyorduk. Bunlarda daha önce öğrendiklerimizden çok farklı bir şey olmadığını, yöntem ve sistemlerinin daha farklı olduğunu gördük. Bizim dağınık öğrendiklerimiz bu eserlerde çok mükemmel bir sistematik içinde sunuluyordu.

Gelelim *Concordance* hikâyeme: İstanbul'da benim hadise ilgimi ciddi şekilde çeken hocalardan biri Mehmet Yaşar Kandemir Hoca'mızdır -Allah sağlıklı uzun ömürler versin-. Onun da üzerimde etkisi çoktur. Kendisi, hem usul hem hadis derslerine gelirdi. Etkileyici bir hadis okutma tarzı vardı. Öyle duygu yüklü hadis okuturdu ki mest olurduk. Bazen çok duygulanır sesi ağlamaklı olur bizi de duygulandırır, sürükler götürürdü. Diksiyonu çok güzeldi, Tabi ondan ve başkalarından *Concordance*'ın methiyelerini duyuyorduk yıllardır ama satın almak istememize rağmen piyasada bulamıyorduk.

Hatiboğlu: Hocam *Hadis Tetkikleri Dergisi*'nde yayımlanan bir mülâkatta Ali Osman Koçkuzu Hoca Konya Yüksek İslâm Enstitüsü Yardım Derneği'ne M. Tayyib Okiç merhûmun teşviki ile *Concordance*'ın satın alınış

hikâyesini anlatmıştı. Çok etkileyici bir hikâye idi. Nice zorluklar ve engeller aşarak kitap Konya'ya getirilebilmiş.¹

Polat: Evet öyle. O yıllarda o kitaba sahip olmak ulaşılmaz bir hayaldi. Kitap sanki bir efsaneye dönüşmüştü. Diyelim ki *Concordance*'i buldunuz o kadar pahalı ki şahısların alması mümkün değil, ancak kurumlar alabiliyor. Daha sonra Araplar korsan baskısını piyasaya sürdüler ve kitap şahısların alabileceği seviyeye geldi. Tabii böyle bir basımın cevazı ayrı bir tartışma konusu. O yıllarda bir sahafta *Concordance*'a rastladım. Büyük boy çok ağır ve hantal olanlardan. O zaman ufak ve kibar baskısı yok zaten. Birisi satmış. Fakat param yok. O kitap satılırsa diye ödüm kopuyor. O aralar arkadaşların teşvikiyle bir vakfa burs için başvurmuşuk, lütf-i ilâhî, burs çıktı ve eğitim dönemi ilerlediği için üç aylığımlı toplu olarak verecekler ama gecikiyor, bir türlü vermiyorlar. Ben her hafta sonu uğrayıp kitap orada duruyor mu diye bakıyorum. Sahaf dükkânına girerken kitabı yerinde bulamayacağım diye yüreğim ağzıma geliyor. En sonunda parayı aldık, koşarak gidip aldım kitapları, ancak nasıl taşıyacağımı hesap etmemişim heyecandan. Kitapçıya, kitapların bazı ciltleri sizde kalsın sonra alayım demek aklıma gelmedi veya ne olur ne olmaz kaybolur korkusu yaşadım herhalde bilmiyorum. O devasa yedi cilt kitabı iki elimde taşıyarak, üç vasita değiştirerek Avrupa yakasındaki sahaflar çarşısından Anadolu yakasındaki Bağlarbaşı'na götürüncüye kadar çektiğimi bir ben bir de Allah bilir. Paketin ipleri elimi kesiyor, kâğıt parçaları ve mendille tutuyorum, mesafe uzadıkça kollarımı hissetmez oldum, Okula varıncaya kadar kan ter içinde kalmışım. Sonra o burs veren kuruluş bir mektup yazarak her ay burs verdiği kişileri görüşmeye çağırdı. Eski bursiyerlerden ne amaçla çağırdıkların sordum, tanışma, görüşme ve nasihat etme amaçlı çağırdıklarını öğrendim. Çok ideolojik yönü olan bir kuruluş değildi, ama yine de burs karşılığı böyle bir yükümlülük istemeleri beni rahatsız etti. *Concordance*'sı da almıştım. Bursumdan feragat ettiğimi belirten bir dilekçe yazarak burs macerama da son verdim.

O yıllarda değişik grupların kendimce yaralı gördüğüm faaliyetlerine katılır ancak bizatihi bir tarafın bağımlısı, mensubu olmak işime gelmezdi. Hiçbir grup, hizip, parti ve oluşum ile organik bağ kurmadım. Okuduğum okullarda da bazı hocalar öğrencilerle bir ekip anlayışıyla ilgilenirlerdi onlardan da uzak durdum. Bunun zararlarını da gördüm ama bu, büyüklerimin ilim erbabı için ısrarla tavsiye ettikleri bir ilkeydi. Her şeyi bir meşrebe indirgeyen, olaylara o açıdan bakan arkadaşlarla çok mücadele ediyordum. Belli gruplara mensup arkadaşlarla hem muhabbet eder hem tartışırdım. Bu yüzden muhalif bir tip olarak tanınırdım. Ne var ki bunlar edep dâhilinde, arkadaşça, dostça, muhab-

¹ Ali Osman Koçkuzu Hoca'nın anlattığı *Concordance* satın alınması hikâyesi için bkz. İbrahim Hatiboğlu, "M. Tayyib Okîç'in İlmî Kişiliği ve Tesirleri Üzerine Ali Osman Koçkuzu İle" *Hadis Tetkikleri Dergisi*, V/1, 2007, ss. 163-171, s. 164.

betle oluyordu. Onlar da benim ilim ve fikir peşinde koştuğumu bildikleri için müsamaha gösterirlerdi.

Hatiboğlu: Talebeliğiniz üniversitelerdeki kavgalı yıllara mı rastlıyor hocam?

Polat: O kavga yıllarının ilk emarelerinin başladığı yıllardı bizim okul dönemimiz. Kavgalar Üniversite kampüsü çevrelerinde olurdu. Bizim okulda o yıllarda siyasi gruplaşmalar olsa da kavga safhasına gelmemişti. Ne yazık ki ileriki yıllarda bu da oldu. Kavganın ateşlendiği, her gün bir ölüm haberinin geldiği yıllarda biz okulu bitirmiştik. Ben 1975–76 yıllarında mezun olup, yatılı olduğum için mecburi hizmet dolayısıyla tayin oldum. Bir de benim ikinci fakülte okuma hikâyem var. İstanbul’a gidip İslâm Enstitüsü’ne kaydolunca kendime akademik hayatı kapatmış oldum. Çünkü İslâm Enstitüsü mezunlarına doktora imkânı yoktu. O yıllarda yüksek lisans yapmadan, doğrudan doktora yapılıyor idi, ancak bu hak bize verilmiyordu. Bunu aşmanın tek yolu fakülte diplomasına sahip olmaktı. Bizim o zaman ki yıllarda bir moda vardı.

Hatiboğlu: Yüksek İslâm Enstitüsü’nün yanında bir başka diploma daha almak.

Polat: Evet, o da şundan kaynaklanıyordu. İmam hatip diplomasıyla Yüksek İslâm Enstitüsü’ne giriliyor, fark dersleri verilerek alınan lise diplomasıyla da bir başka fakülte ye giriliyor ve aynı anda ikisi okunabiliyordu. Devam mecburiyeti olmayan fakülteler seçilince, sınavdan sınava gidilerek sınıf geçilebiliyordu. Devam mecburiyeti olmadığından pek çok kişi hukuk okuyor, ancak tarih, felsefe, sosyoloji, iktisat gibi alanlarda okuyanlar da oluyordu. Ben ikinci fakülteyi kazanç amaçlı değil, akademik hayata yolumu açacak, ilahiyata yakın bir alan olması hasebiyle İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih bölümünü seçtim. Tarih yöntemini, metodolojisini öğrenirsem daha iyi ilahiyatçı olurum diye düşündüm. Bizim okuldan şu an hepsi de profesör olan Ahmet Ağırakça, İsmail Kara, ve Hüsrev Subaşı ile Tarih bölümünde okuduk. Ben derslere devam edemedim. Allah rahmet eylesin Hakkı Dursun Yıldız bana vize vermediği için tek dersle 3. sınıfta kaldım, son sınıfa geçemedim. Sınavlara girmek her hocanın devam vizesi vermesi gerekiyordu. Hoca cin gibi adamdı, “Ben seni derste görmedim”, dedi, haklıydı. Bir sene sonra İslam Enstitüsü’nden mezun olunca mecburi hizmet tayinim çıktı, İstanbul’dan ayrıldım. Yine kaderin cilvesi, mezun olduğum senenin sonunda Erzurum İslâmî İlimler Fakültesi senatosu İslâm Enstitüsü’nden mezunlara doktora hakkı tanıdı. Ben zaten Tarih Bölümünü akademik kariyer yapabilmek için okuyordum. Erzurum bu hakkı da tanıyınca Tarih bölümünü de bitirmek için uğraşmadım üçüncü sınıftan terk ettim. Diğer üç arkadaşım İslam Enstitüsü’nden mezuniyetten sonra İstanbul’da kaldıklarından Tarih bölümünü bitirdiler.

Hatiboğlu: Mezun olunca hemen iş hayatına atıldınız mı?

Polat: Mezuniyetten hemen sonra Ankara'ya mecburi hizmet ataması için kur'aya çağırıldılar, kur'ada Aydın'ın Umurbey kazası çıktı. Çok güzel bir kazaymış, ancak memlekete uzaktı. Herkes başıma doldu becayış yapalım diye, biliyorlarmış meğer iyi bir yer olduğunu. Ben de bize yakın diye Sinop'un Durağan kazasıyla değiştim. Gidip baktım ki iki bin nüfuslu köy gibi son derece mahrumiyet içinde bir ilçecik. Satın almanız gereken şeylerin çoğunu çarşısında bulamıyorsunuz. Birçok zorunlu ev ihtiyacı için yakındaki büyük ilçelere gitmeniz lazım. Örneğin ağaç iskemle lazım yok, soba lazım yok. Kasabada et bir sefer kesiliyor, ahali sırada bekliyor, yetiştin yetiştin, yetişemedin et alamıyorsun. Neyse ki balık mevsimi gelen taze hamsi her şeyi unutturuyordu. İmam Hatip Okulu yeni açılmış; 150 talebesi, bir meslek dersleri alanından müdür, bir sosyal bilimler hocası, bir de ben varım. Toplam üç hocayız. Öğrenciler ayaklarında yırtık lastik ayakkabılar, sırtlarında elbise yok, odun yok, kömür yok, okul yatılı yiyecek malzemesi yok. Müdür beni sağ kolu olarak görüyor. Köylere vaaz etmeye gidiyor ve öğrencilerin ihtiyaçları ve nevâlesi için, odun, soğan, patates, lahana, kuru erzak, hububat, elma gibi şeyler toplayıp yine köylülerden birinin traktörüyle okula getiriyoruz. Çok dindar, muhafazakâr bir yer. Müdür evine televizyon aldı diye aforoz ettiler, herkes selâmı sabahı kesti. Kahvelerde oyun yok. Yoldan geçerken kahvede dini sohbet yapmamız için bizi kahvelere çağırıyorlardı. Karadenizli bir müftümüz vardı devamlı camide vaaz ediyor, müdür vaaz ediyor, ben vaaz ediyorum. Herkes hocam sohbet diyor, orada konuş, burada konuş, camide vaaz, köylerde vaaz, kahvede vaaz. Üçümüz fahrî vaize dönmüştük. Biz İstanbul gibi bir şehirden gelmişiz. Genciz, şöyle etrafta kısa kısa bir yürüyüşe çıksak ahali ayıplıyor, "hoca milleti öyle etrafta dolaşır mı?" diye eleştiriyor. İnsanın canı sıkılınca ferahlamak için gideceği bir yer yok.

Oradaki öğrencilerimin yoksulluklarını hiç unutamam. İstanbul'da hâli vakti yerinde bir teyze oğlum vardı, ona mektup yazıp buranın perişanlığını anlattım. O da, Allah razı olsun, "ne istiyorsan al, kaç para istiyorsan bana yaz" dedi. Her türlü giyim eşyası satan tek bir dükkân var. Oraya seçtiğimiz altmış yetmiş öğrenciyi götürdük, ayakkabı, giyecek vs. almak için. Dükkân sahibi, bunlara yetecek malı olmayınca, mevcutları aldık, yetmeyeni tedarik etmesini istedik. Her şeyin bir numara büyüğünü alıyoruz gelişme çağındalar diye. Kara lastiği ayağına geçiren çocuk bayram ediyor, zıplıyor sevinçten. Sıradan şeylere bu kadar sevinmelerinden gözlerim yaşarmıştı.

Hatiboğlu: Hocam evlilikle ilgili bir gelişme var mı bu arada?

Polat: Yok daha bekârim. Evlilik doktora sonrası 1983 de 29 yaşımdayken.

Hatiboğlu: Bu arada akademik hayat ve asistanlık sınavları ile ilgili gelişmeler ne durumda hocam?

Polat: Evet, o da benim için başlı başına bir hikâye. 1976 Güz döneminde Yüksek İslam Enstitüleri asistanlık sınavları ilân edildi. Beş tane Enstitü var o yıllarda. Çakışmaması için sınavlar birer hafta arayla enstitülerde yapılacak. Başvuru evrakı herkesin mezun olduğu okuldan elden alınıp sınava yapılacak yerlere gönderilecek. Ben de başvuru evraklarımı düzenlemek için İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ne gittim. O zaman Enstitüsü müdürümüz Nuri Ünlü idi. Benim İzmir hariç diğer dört Enstitü'ye başvurduğumu görünce, "Ne o aslanım, turist Ömer'in uşakları gibi gezecek misin?" diye takıldı. "Evet, hocam, işi şansa bırakmak istemiyorum" dedim. Başvurularımı da açılan kadrolara göre değişik alanlardan yapıyordum. Daha sonra İstanbul kadroları için bazı büyük topların isimlerinin geçtiğini duyunca oranın sınavına gitmekten vaz geçtim. Hakikaten de duyularımız doğru çıktı, büyük toplar alındılar.

Hatiboğlu: Hocam bu arada hâlâ hadisçi geleceğinize dair bir gelişme yok, siz dilekçeyi verdiniz?

Polat: Verdiğim dilekçeler ve seçtiğim alanlar tamamen açılan kadrolara göre idi. Hiçbir tanıdığım veya tavassutum yoktu. Bursa'ya tefsire başvurmuştum. Barajı iki kişi geçtik. Benimle aynı kadroya başvuranlar arasına çok güçlü bir rakibim var. Yaşlı. Hocaların bir kısmının arkadaşı, geçmişe dayalı ilişkileri vardı. Neyse sözlü sınava girdik. Sınavdan herkes çıktıktan sonra tam iki saat jüri tartıştı, biz de kapıda bekledik. Neyi tartıştılar bilmiyorum. Sonra dışarı çıktılar, "İkinizi de almamaya karar verdik" dediler. Bursa işi de böylece bitti. Sonra Konya'ya gittik. Konya'da Arapçadan başvurmuştum. Rakiplerim oranın mezunu güçlü mollalar, onları hocalar tanıyor, çok senli benliler. Bizi kimse tanımıyor, orada da elendim. Artık benim için, Kayseri ve Erzurum ihtimâli kaldı sadece.

Kayseri'de hadis kadrosuna başvurmuştum. Benim Kayseri'yi kazanmam tam bir mâcerâ ve nasip olunca bütün engellerin nasıl kalktığına dair çok ibretlik bir hadisedir o yüzden biraz detaylı anlatmama müsaade edersen sorundaki hadise yönelişe de cevap vermiş olacağım. Ben önceki iki sınavı kaybettigime çok üzülmüştüm. Anadolu'da hizmete talibim, bir görevim var zevkle, adanmışlıkla çalışıyorum, ancak daha derin bir ilmî yolculuk için akademik faaliyetler içinde olmak istiyordum. Bir ara anneme "Anne sen bana dua etmiyorsun herhalde, bu işler bir türlü olmuyor" demiştim, gariban nasıl dua ettiyse, bütün olumsuzluklar benim için olumluluğa dönüştü. Sınavlarda usul söyleydi: Arapça ve İngilizceden yazılı yapılan sınav barajdı. Bilim sınavları sözlü idi. Ben yazılılarda barajı aşıyor, sözlülerde eleniyordum. Çünkü kimse beni tanımıyordu. Kayseri sınavı sonradan öğrendiğime göre çok ilginç gelişmelere sahne olmuş. Bu gelişmeler sayesinde ben Kayseri'yi kazanabilmişim. O zamanki Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü müdürü jüri teklifini Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne göndermiş. Genel Müdür de Tayyar Altıkulaç hoca. Muhtemelen Kayseri'den tanışıyorlar, zira Kayseri'de çalışmış. Tayyar Bey

kurulan jüriyi kabul etmeyip, Ankara İlahiyat hocalarından yeni bir jüri oluşturmuş. Diğer Enstitülerin jürileri kendi kurumlarındandı. Ben bütün bu olanlardan habersiz gelip Kayseri’de sınavlara giriyorum.

Hatiboğlu: Hocam, diğer enstitüdeki sınavları yapan veya yaptıran irade ile burada bir farklılık söz konusu oldu her halde öyle mi?

Polat: Herhalde. Neyse, Kayseri’den teklif edilen jürilerin kabul edilmeyişi sadece Müdürün değil hocaların da tepkisine yol açmış. Buna karşı bir taktik tasarlamışlar. Bilim sınavından önce yapılacak dil barajı sınavlarında Arapça ve İngilizceden öyle zor sorular soralım ki başvuran seksen kişinin hiç birisi barajı aşmasın, dolayısıyla bilim sınavına girecek kimse olmayacağından Ankara İlahiyat’tan gelen Jüri üyeleri de eli boş dönsün. Kadrolar arasında benim de başvurduğum iki de hadis asistanlığı vardı. Yine sonradan öğrendiğime göre jüri değişikliği olmasaymış iki hadis kadrosuna alınacak kişiler de belli imiş. Baraj sınavında Arapçadan bir sayfalık çok fazla garip kelime olan oldukça zor bir şiir sordular. Sonradan bu metnin *Subhu’l-A‘şâ*’dan olduğunu öğrendim. Elimizde Arapça sözlük var. Adayların bir kısmı şiiri görünce sınavı bırakıp çıktılar. Kalanlardan bir kısmı biraz uğraşıp bıraktı. Bense tehâlükle zamanla yarışarak neredeyse her kelimeye sözlüğe bakarak çabalıyorum. Niha yet, son taraflarda bir yere geldim, çözsem bitireceğim ama olmuyor. O esnada jüri üyelerinden birinin dikkatini çekmişim yanıma geldi takıldığım yeri gördü ve bana bir ipucu verdi, bunun üzerine metni çözdüm bitirdim. Arapça dil barajını seksen kişi içinden iki kişi geçtik. Birisi ben, diğeri de Arapçadan başvuran yıllarca Arabistan’da kalmış bir arkadaş. Bizim bilim sözlü jürisi jüri, Talat Koçyiğit, M. Sait Hatiboğlu Ali Osman Koçkuzu’dan oluşuyor. Akıllarına geleni soruyorlar, biri bırakıyor diğeri alıyor. Ben cevap verdikçe soruların düzeyini artırıyorlar. Sorular normal bir ilahiyat mezununun bilebileceği şeylerin çok üstündeydi. Sonunda *Cocncordance*’ı, özelliklerini, hazırlayanları, nasıl kullanıldığını sordular, cevapladım. Bu kitabın kütüphanemde olduğunu da söylemeyi ihmal etmedim. Benim hiziplerden o kadar uzak durmama rağmen jürideki Hocalardan birisine, benim bir hizipten olduğuma dair bir bilgi gitmiş ve aleyhte oy kullanmış. Diğer iki hocanın oyuyla sınavı kazanmışım. Jüride benim lehime oy veren hocalardan birisi sınav sonrası neden gerek duyduysa aralarındaki benimle ilgili yaptıkları hizip tartışmasını bütün hocaların bulunduğu bir mecliste açık açık anlatmış ve beni çok takdir ederek aldıklarını söylemiş. Ben olayı daha sonra o mecliste bulunan hocalardan birisinden öğrendim. Tabii bu yüzden adım çıktı ve bu damga hep üzerimde kaldı. Yine bu nedenle de tayinim benimle sınav kazananların hepsinden sonra çok geç yapıldı. Ben endişelenip dururken benim hiç haberim olmaksızın beni tanıyan bir hocama sorulmam üzerine tezkiyesi sayesinde tayin edilmişim, yoksa tayinim yapılmayacakmış. Kayseri’deki bu olay sebebiyle sanıyorum Din Öğretimi Genel Müdürlüğü daha sonraki boş kalan kadroların sınavlarının merkezi

sistemle İstanbul'da yapılmasına karar veriyor, diğer arkadaşlar orada sınav kazanıp Kayseri'ye geldiler.

Enstitülerde asistanlık sınavları açan irade bize üniversite maaşı verileceğini ve doktora yapma imkânı sağlayacaklarını vadetmiş, ben o nedenle bu sınavlara girmiştım. Fakat bu vaatlerin hepsi unutuldu. Biz üniversitedeki bir akranımızın yarı maaşını alıyorduk. Ben bunu da mesele etmiyordum. Fakat doktora yapamıyorduk. Tam o sırada Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Enstitü mezunlarını da kapsayan bir doktora programı açtı, ben derhal oraya başvurduğum ve sınavı kazandım. Benimle birlikte Kemal Sandıkçı, İsmail L. Çakan, Abdullah Aydın, Kemalettin Özdemir hadis alanında sınavı kazananlardandı. Değişik ilim dallarından otuz kişi doktora başladı.

Hatiboğlu: Bu esnada, Raşit Küçük hoca da Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü'nde müdür müydü?

Polat: Evet, Enstitüde müdür idi. Onunla da orada tanışmıştım. İlginçtir, bu arada bir muhalif ekip, bize verilen bu hakkı iptal ettirmek için uğraşılıyor. Bizim her an doktora hakkımızın yanma tehlikesi var. Bir yandan da bizim Kayseri'de asistanlık görevimiz var, haftada yirmi beş-otuz saat ders veriyoruz, ders ücreti yok, dersler asistanların sırtında. Ahlak, tefsir, hadis, Arapça, sosyal branşlardaki dersler, tarih, eğitim aklına ne ders gelirse giriyorum. Lisede bile bu mümkün değil, ama burada oluyor. Enstitü idaresi doktora devam etmemizi desteklemek bir yana engel çıkıyor, hatta hocalar dâhil çoğu kişi bundan rahatsız. Kemal Atik, Ali Bardakoğlu ve ben, üçümüz kışta kıyamette trenle Erzurum'a doktora derslerine gidiyoruz, tren yollarda kalıyor perişanlık diz boyu. Erzurum'un Fakülte idaresi yaz tatiline yoğunlaştırılmış ders koyarak bizim gitme gelme sorunumuza bir çözüm üretti, fakat o da ramazana rastladı. Oralarda kalkacak yer yok. Sağ olsun, Mustafa Baktır çocuklarını Kayseri'ye yollamış, kırk metre karelik küçük bir lojmanda üçümüzü misafir etti. Yemek pişirme imkânımız yok, yoğurtla filan sahur yapıyoruz. İftarlar için de işi muhabbete vurduk Fakülte'deki arkadaşlara ve hocalara dert yanıp kendimizi iftara davet ettiriyoruz. Neyse, ders dönemi bitti kendinize danışman bulun dediler. Çünkü o günkü mevzuata göre doktora danışmanın en az doçent olması gerekiyordu. Erzurum'da ise yurtdışında doktora yapmış iki hadisçi vardı ama henüz doçent değillerdi. O yıllarda hadisten doktora yönetebilecek sadece Ankara İlahiyat'tan Talat Koçyiğit ve M. Sait Hatiboğlu var, bir üçüncüsü yok. Sağ olsun Talat hoca danışmanlığımı kabul etti. Hatiboğlu hoca da kendisinden istifade konusunda hiçbir talebimizi geri çevirmedi, defalarca evinde kendisini rahatsız ettim ve bizim üzerimizde danışman hocam kadar emeği vardır. Allah hepsinden razı olsun. Neticede, resmîyette Erzurum İslami İlimler Akademisi'ne bağlı doktora yapıyoruz, danışmanımız Ankara'da, Kayseri'de haftada yirmi beş saat derse giriyoruz asistan kadrosunda. Kütüphane yok, kitap yok. Bu şartlarda doktora yaptık.

Hatiboğlu: Bu ders yoğunluğu içerisinde ders sürecinde nasıl yetişiyordunuz tamamına?

Polat: Doktora kazananların çoğunluğu Enstitülerde asistan, herkes oralardan doktora derslerine on beş günde bir hafta sonu geliyor, sabahtan akşama kadar iki haftalık yoğunlaştırılmış ders görüyoruz. Kavakçı hoca Dekan, bizler için çırpınıyor, elinden ne gelirse yapmaya çalışıyor, derslere giren hocalarımız tatillerini bize hasrediyor, tatil yapamıyorlar. Görev yaptığımız enstitülerde unvanımız asistan olduğu için hep ikinci sınıf personel muamelesi görüyoruz fakat bunun karşılığında bizim yetişmemiz için elimizden tutulsa bunu normal karşılayalım. Hocalar genelde İmam Hatip Okullarından nakil yoluyla gelmiş kişiler, akademik süreçlerden geçerek yetişmiş hocalar olmadığından kendi kurumlarımızda bize yardımcı olacak yol gösterecek kimse yok. Kurumlarımızda öksüz gibiyiz. Bize sahip çıkan kimse yok. Gündüz nöbeti, gece yurt nöbeti her türlü işe koşturuyoruz.

Hatiboğlu: Tez hazırlama, yazma çizme tecrübesi ayrı bir şey, yardımcı olabilmek için maharet kesp etmek gerekli.

Polat: Elbette. Çok zor şartlar altındayız, kitap yok, kütüphane yok, öncülük edecek kimse yok. Bizim temel kitaplarımızın bile çoğu İstanbul'da dahi bulunmuyor. Yurt dışından kitap getirtmek mümkün değil. Temel hadis usûlü kitaplarını bile bulamıyorduk. Meselâ ben *Tedribü'r-râvî* gibi birkaç temel kitabı hacca giden müftülere, vaizlere rica ederek getirebilmişim.

Yine, Fuat Sezgin'in *Buhârî'nin Kaynakları*'nı İstanbul'daki sahaflarda yıllarca aradığım halde bulamadım. Sonunda sahaf bir ağabeyim benim ısrarlarıma dayanamayarak Edebiyat Fakültesi'nin kitap deposunun görevlisine rica etti, ıslandığı için terk edilen bir nüshayı elde edince sevincimden göklere uçmuştum. Bu kitabı tamir edip bir an evvel okunur hale getirmek için gece sabahladığımı hatırlıyorum. Şu kütüphanemdeki kitapların çoğunun ilginç edinilme hikâyeleri var. Şimdi ise, elektronik veritabanları, internette aradığınız her klasik kitabın PDF dosyası elinizin altında. Bu sefer de bu kadar kitabı okumaya vakit yok.

Hatiboğlu: Evet, çok haklısınız. Kitap var, kıymetini bilen yok. Hocam, müsaadenizle, şimdi takıldığım bir yer var benim. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunusunuz. Oradaki hocalarınızdan sizi davet eden, peşinize düşen, sahip çıkan olmadı mı asistanlık sürecinizde?

Polat: Olmadı. Niye olmadı ben hocalarımla hoca talebe ilişkisi dışında bir ilişkiye girmek istemedim. Bazı hocaların bazı arkadaşlarla özel ilişkiler kurduklarını biliyordum. Ben bu tür ilişkilerden hep uzak durdum.

Hatiboğlu: Hocam, dikkatli davranmanızın sebebi meselelere yaklaşımdaki farklılıktan mı, çizgide sapma mı görüyordunuz, yoksa başka bir sebep mi vardı?

Polat: Hayır, hocalarımızın şahsiyeti, ilmî ve fikrî çizgileri dolayısıyla değil, öğrencilerle ilgilenme tarzları açısından problem görüyordum. Öğrenciler arasında bu tür mahrem ayrımcılıklara, bir ekip oluşturma anlayışlarına, kendileri etrafında pervane olan öğrencilere özel muamelelere, hatta hemşericiliğe kadar varan ilişki tarzlarına fitil oluyordum. Ben her şeyin açık, şeffaf olmasından yanaydım. Hocaların öğrencileri evlatları gibi görüp, ayrımcılık yapmaması gerektiğini düşünüyordum. Hocalarımızın hiçbir açık ve gizli bağlılık şartı koşmaksızın tâlip olan herkese açıktan şeffaf bir şekilde rehberlik etmesine taraftardım. Bakın herkese değil tâlip olana ve lâyük olana diyorum.

Hatiboğlu: Hocam, akademik geçmişinize yeniden dönecek olursak, tez danışmanı olarak Talat Bey'i seçmeniz bir sebebi var mıydı? Bu konuda size Müctebâ Uğur hocamızın bir yönlendirmesi oldu mu, yoksa kendiniz mi böyle tercih ettiniz? Ya da neden Talat hocamızı?

Polat: Bu iki hocamız hakkında çok şeyler duyuyorduk ama ben bunlardan etkilenerek seçim yapmadım. Müctebâ Bey'le istişare ettim. O her iki hocamızın da ayrı meziyetleri olduğunu, ikisinden de istifade etmem gerektiğini, fakat Hatiboğlu Hocanın Fakülte'ye haftada bir gün geldiğini, bu yüzden onunla görüşmede sıkıntı yaşayabileceğimi, Talat Hoca'nınsa her gün Fakülte'de bulunduğunu söyledi. Bu nedenle Talat hocada karar kıldık ve beni götürüp tanıttı, danışmanı olmamı rica etti. Allah selamet versin o da lütfedip kabul etti. Ama Hatiboğlu Hoca'dan da elimden geldiğince istifade etmeye çalıştım.

Hatiboğlu: Her halde, Hatiboğlu hoca normalde evinin giriş katındaki kütüphanesinde çalışıyordu.

Polat: Evet, evinde çalışıyor, dolayısıyla bana çok yardımcı olamayabilir. Zaten ben Kayseri'deyim, Ankara'da olsam gelirim, giderim, bir şekilde hocayı bulurum. Bir de, o zaman, daha henüz işin başındayız, tez seçerken hocanın bize evinde randevu filan verebileceğini hesap etmiyoruz. Talat hoca ise, her gün fakültede bulunurdu.

Hatiboğlu: Müctebâ hoca da acaba Talat hocanın tarzını sevdiği için sizi oraya yönlendirmiş olabilir mi?

Polat: Bana doğrudan bir şey söylemedi bilemiyorum. Bilirsin, Müctebâ hoca çok net olmasa da bazı ilmî ve fikrî konularda Talat hocaya Hatiboğlu hocadan daha yakındı. Ama bu gerekçeyle hocalar arasında ayırım yapmazdı. Hatiboğlu hocamıza da saygı sevgisi çok fazlaydı, bunu yakînen biliyorum. Hoca da onu severdi. Her ikisi arasındaki yaklaşım farkı hakkında bana bir şey söylemedi, ben sonraki yıllarda çalışmalarını okudukça aralarındaki yaklaşım farkını fark ettim. Öğrencilerinden işittiklerimden hareketle Hatiboğlu Hoca'nın, çok yönlendirici olmak yerine öğrencilerinin yollarını açmalarına, kendi yeteneklerini keşfetmelerine yönelik inisiyatif verme şeklinde bir tarzı olduğu kanaatini edindim.

Hatiboğlu: Yazdıklarınızla çok yakından ilgilenme veya inceleme anlamında her halde?

Polat: Tam öyle değil, belki öğrencinin biraz inisiyatif almasını istiyor olabilir. Ancak Talat hoca benim müsveddelerimi kelime kelime, satır satır okuyup düzeltmiştir. Üslup ve yazma konusunda emek vermiştir. Bu yönüyle bana çok müspet katkısı oldu. Hiçbirinden, birbirleri aleyhinde tek kelime duymadım şahsen. Ancak, meselâ doçentlik sınavlarında nezâket kuralları çerçevesinde adaylara sordukları sorular üzerinden ince bir şekilde fikir ayrılıklarını sergilediklerine o sınavları izleyen çok kişi tanık olmuştur.

Hatiboğlu: Tez konunuzu seçerken de Talat Hoca mı doğrudan etkili oldu?

Polat: Tez konusunu pek çok kimse ile istişare ettim. Talat hoca, Hatiboğlu hoca, Müctebâ hoca, Cemal Sofuoğlu... İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ndeki eski hocalarımdan çoğuyla da istişare ettim. Ben o yıllarda yazma bir eserin tahkiki üzerinde çalışmayı da çok istiyordum. Müctebâ Bey'e bunu söyleyince Alâî'nin *et-Tahsîl fî Ahkâmi'l-Merâsîl*'inin tahkikini yapabileceğimi söyledi, Talat Hoca'ya söyledik o da kabul etti. Kararlaştırdığımız yazmanın nüshalarını araştırırken kitabın basıldığını duydum. Bunun üzerine tez konumu *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değerleri* şeklinde değiştirdik ve tahkik planı da böylece suya düşmüş oldu.

Hatiboğlu: Doktora tezi bittikten sonra atanma işlemlerinizi, statünüz ne oldu?

Polat: Tezi 1981 de bitirdim. Enstitü'ye Öğretim görevlisi olarak atandık, maaş ve statümüzde fazla bir değişiklik olmadı. Ancak 1982 de Enstitüler fakülteye dönüşüp YÖK'e bağlandı. Öyle olunca, rektörler her yerde doktoralı eleman aramaya başladılar. O esnada Ben ve Ali Bardakoğlu tezlerimizi bitirenlerdendik. Bir hafta içinde ikimizi ve Vehbi Ecer'i yardımcı doçent yaptılar. Eski müdür görevden alındı, dekan atandı, bütün kurullarda biz yer almaya başladık. Öğretim kadrosunun en gençleri olmakla birlikte en kıdemlileri haline dönüşmüştük. Erzurum maceramızın sıkıntılarının karşılıksız kalmadığını, Yüce Rabbimizin hiçbir emeği hebâ etmeyeceğini yakinen idrak ederek yaşadık.

Hatiboğlu: Hocam uygun görürseniz, hayat hikâyenizi toplarsak iyi olur.

Polat: Doktora bitince sıra evlenmeye geldi. Bir tanıdığım İzmir yüksek İslâm Enstitüsü mezunu, İzmir'de Kur'an kursu hocalığı yapan şimdiki eşimi tavsiye etti. Ailesi Konyalı. Ailemi hiç yormadan Konya'ya gittim, eşimle bir ön görüşmeden sonra bana tavsiyede bulunan tanıdığımınla birlikte bizzat babasından istemeye gittim, olumlu cevap verdiler ve iki gün içinde görüşmeyi, dünürlüğü ve nişanı bitirip memlekete döndüm. Nişan fotoğraflarını göstere-

rek aileme sürpriz yaptım. Evlilik konusunda annemin bütün adaylarını eyleyerek canından bezdirmiştim. Ailem evlenebileceğimden ümidi kesmişlerdi. Bu haber üzerine bir süre geçici bir şok yaşasalar da herkes bayram etti.

Hatiboğlu: Çocuklar var mı hocam ve bu yola ne kadar girdiler yani hem kitaplarımı emanet edebileceğim, hem de bende sonra benden kalan kısmı tamamlayacak diye hayal ettiğiniz kimseler var mı?

Polat: Açıkçası ben İlahiyatçılığı fanatik denebilecek şekilde sevmeme rağmen ilk meslek yıllarımda çalıştığım kurumda yazılsa bir cilt kitap olacak kadar çok sıkıntılar çektim. Ben serazat ve haksızlıklara tahammül edemeyen bir karaktere sahibim. İlahiyatçılıktan pişman değilim ama tek işverenin devlet olması bana çok acı çektirdi. Hep sivil olmayı, tarihte pek çok âlimin yaptığı gibi hayatını ilim dışında fakat ilme engel olmayacak bir meslekten kazanıp, bağımsız ilim yapmayı hep özledim. Ama mümkün olmadı. Ailenin ilk memuru benim. Bugün hayata başlasam önce bir meslek sahibi olur sonra ilahiyatçı olmayı düşünürdüm.

Hatiboğlu: Bu da esasen hadisçi geleneğine uygun bir karar olurdu.

Polat: Ben çocuklarımı ilahiyatçı olmaya ne teşvik ettim ne de engel oldum. Onları serbest bıraktım. İlahiyatçı olduklarında başlarına gelebilecekler konusunda risk alamadım. Çocuklarım da benim ilahiyatçı olmaktan dolayı çektiklerimi çok iyi bildiklerinden ilahiyatçı olmayı göze alamadılar. Ayrıca onların dönemi İmam Hatip Okulları üzerinde operasyonların yapıldığı, önlerinin tıkaandığı dönemlere denk geldi. Öte yandan çocuklarımın hepsi de fen lisesini kazandılar. Fen lisesine gitmelerini engelleyip İmam Hatip Okulu'na verme riskini alamazdım. Fen lisesinden sonra da çevremizdeki herkes bu puanlarla ilahiyata gidilirse bu puanlara yazık olur dediler. Dolayısıyla ilahiyatçı olma şansını hepsi de kaçırdılar, hepsi de ilahiyat dışı alanlara yöneldiler. Biri doktor, biri hukukçu, ikisi mühendis. Ancak onların hepsi bir şekilde ilahiyat eğitimi almaya ve sivil ilahiyatçılar olmaya kararlılar. Hepsi de bu işe bir ucundan başladılar ve devam ediyorlar. Allah devamını nasip etsin.

Hatiboğlu: İnşallah. Muhterem Hocam, geçmişin bunca tecrübesi, okuduğunuz ve ilim aldığınız bunca hoca olmuş. Bunlardan aldığınız ilmi ve edindiğiniz tecrübeyi aktarmak bağlamında yetiştirdiğiniz talebeler var mı? Çoluk çocuğunuz veya talebeleriniz ilmî mirasınıza sahip çıkacak mı, ilmi geleceğinizin devam ettiricileri var mı?

Polat: Ben çocuklarıma, “kitaplarımı satacaksanız, şimdiden söyleyin ben bir yerlere bağışlayayım” diyorum, “Yok baba biz Arapça öğreneceğiz ve onları okuyacağız” diyolar. En heveslisi kızım, ben kitapların hepsine talibim diyor.

Hatiboğlu: Hocam, uygun görürseniz, belki de hayat hikâyenizle irtibatlı sorulacak son soru olmak üzere, manevi evlatlarınız denilebilecek, akademik hayatım boyunca iyi ki yetiştirdim dediğiniz özel öğrencileriniz ya

da varlığı ile iftihar ettiğiniz kanuni sorumluluklar dışında ilgilendiğiniz kimseler var mı?

Polat: Maalesef sorun bende mi öğrencilerimde mi bilmiyorum ama pek öyle arkamızda bırakıyoruz diyebileceğimiz öğrencilerimiz olmadı. Açık ve şeffaf bir şekilde tâlip olan herkesle ilgilendim. Şimdiye kadar üç doktora öğrencim oldu, biri akademisyen, ikisi öğretmenlik yapıyorlar. Şu sıralar doktora öğrencimiz yok. İleride olur mu bilemiyorum. Lisans düzeyinde Fakülte içinde özel dersler düzenledim, başlayanların çoğu ayrıldı, devam eden çok az kişi kaldı. Onlardan yüzümüzü ağartacaklar çıkar inşallah.

Hatiboğlu: Bu tür problemlerle karşılaştıkça, içinizden “Ah İstanbul” dediğiniz oluyor mu, İstanbul’da akademisyenlik filan arayışınız oldu mu?

Polat: Gençlik yıllarımda, hep istedim. Kayseri’ye uzun yıllar alışmadım, hele yaz gelir de İstanbul’a gidemezsem, bunalım geçirirdim. Mutlaka çalışma izni alıp İstanbul’a giderdim ve kütüphanelerde arı gibi çalışırdım. O yıllarda çok istememe rağmen İstanbul’a gitme şansım olmadı. İstanbul’un çok büyümesi sebebiyle bizim öğrencilik yıllarındaki güzelliklerini gittikçe kaybettiğini de fark etmem sebebiyle olsa gerek, ileriki yıllarda artık İstanbul defterini kapattım. Zorunluluk olmadıkça Kayseri’den ayrılmamaya karar verdim. Ama tabi Kayseri’nin şartları halâ İstanbul’a göre mukayese edilemez şekilde olumsuz.

Hatiboğlu: Hocam, bir dönem Türkiye ilahiyat akademiyasının seyri üzerine anlattıklarınız ve bireysel tecrübeniz gerçekten çok ufuk açıcı oldu. Sizi de fazla yorduğumun farkındayım. Uygun görürseniz biraz dinlendikten sonra Hadis ve Türkiye’de Hadis İlminin Bugünü konusuna girmek istiyorum.

Polat: Elbette, bir soluklanır söylediğiniz çerçevede yine devam ederiz inşallah.